

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Gömrükdən rüşvətlə
dərman keçirilməsi
ifşa olundu -
cinayət işi
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 7 noyabr 2023-cü il Çərşənbə axşamı № 201 (8337) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

BƏƏ Ermənistanı Rusiyadan daha çox yatırım etdi - nonsens, yoxsa...

ABŞ 15 Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri şirkətini qara siyahıya saldı, onların Ermənistandakı tərəfdaşları isə "unuduldu"

yazısı səh.4-də

Bu il Zəfər Günü bir başqadır - Xankəndidə parad hazırlığı...

yazısı səh.7-də

Qələbəmizlə barışmayan kim qaldı? - sülh sazişində aktual olacaq sual

yazısı səh.9-də

Apelyasiya instansiyası da Hacı Salayevin şikayətini qüsurlu saydı, rədd etdi

yazısı səh.3-də

Türkiyə CHP-sində onun dövrü başladı - Azərbaycan müxalifəti Özəli təbrik edəcəkm...

yazısı səh.5-də

Zəngəzur dəhlizi ətrafında yeni intriqə - mürəkkəb oyunun sadə həlli...

yazısı səh.8-də

Ukrayna üçün Azərbaycan təcrübəsi - Rusiya buna imkan versə...

yazısı səh.12-də

Türk dövlətlərinin ortaq əlifbası - niyə də olmasın...

yazısı səh.11-də

42 kq narkotikin Azərbaycana keçirilməsinin qarşısı alındı

yazısı səh.10-də

Gürcüstanda pensiyaçılar dərmanları pulsuz alacaq - bəs Azərbaycanda...

yazısı səh.15-də

Azərbaycan əhalisi qocalır? - ilginç səbəblər, mümkün fəsadlar

yazısı səh.14-də

MOSKVA SÜLH MÜQAVİLƏSİ HAZIRLAYIR: BRÜSSEL VƏ VAŞİNGTON NƏYİ GÖZLƏYİR - RƏYLƏR

Rusiya Təhlükəsizlik Şurası katibinin anonsu Brüssel formatını əngəlləmək üçündür?; İrəvanla münasibətlərində gərginlik yaşayan Kreml Azərbaycan və Ermənistanı barışq təklif edir - nonsens; "Məqsəd sülh müqaviləsini Rusiya məkanında və Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həyata keçirməkdir"; bəs Qərb nə deyəcək...

yazısı səh.6-də

Donuz ürəyi gəzdirənlər - tibbi transplantsiyada şok, suallar da var...

Cərrah: "Uzun müddət yaşada bilər, bir şərtlə ki..."; ilahiyyatçı: "İslam alimlərinin məsələyə münasibəti birmənalı deyil, amma..." yazısı səh.13-də

Ceyhun Bayramov
Rumıniya
investorlarını
Şərqi Zəngəzur
və Qarabağa
dəvət etdi

yazısı səh.2-də

Fazil Mustafayev:
"Ermənilər kədər
imitasiyasını
gücləndirmək
istəyirlərsə,
bu..."

yazısı səh.3-də

Qulam Babayev:
"2024-cü il
şiddətli zəlzələ
dövrü sayılır,
Türkiyədə,
Bakıda..."

yazısı səh.15-də

Ceyhun Bayramov Rumıniya investorlarını Şərqi Zəngəzur və Qarabağa dəvət etdi

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Rumıniya şirkətlərini və investorlarını Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonuna dəvət edib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə XIN başçısı rumıniyalı həmkarı Luminia Odobesku ilə birgə keçirilən mətbuat konfransında danışıb.

O qeyd edib ki, Rumıniya ilə iqtisadi əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi üçün yollar mövcuddur: "Azərbaycan və Rumıniya arasında qarşılıqlı sərmayələr hələ ki bizim ikitərəfli ticarət dövrüyəmizə uyğun gəlmir. Bu o mənaya gəlir ki, iqtisadi əlaqələrimizi şaxələndirmək və davamlı etmək üçün imkan var. Bu fürsətdən istifadə edərək Rumıniya şirkətlərini və investorlarını Azərbaycanda investisiya layihələrində iştirak etməyə, xüsusilə də Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonundakı yenidənqurma və bərpa işlərinə dəvət edirik".

Nazir iki ölkə arasında yaşıl enerji sahəsindəki əməkdaşlıqdan da söz açıb: "'SOCAR Petroleum' şirkətinin Rumıniyada enerji sahəsində uğurlu əməkdaşlığını xüsusi vurğulayıq, həmçinin Azərbaycan, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan arasında ötən il Buxarestdə yaşıl enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq istiqamətində müqavilə imzalandı".

APA xəbər verir ki, sonra nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Xorvatiyanın baş naziri Andrej Plenkoviçin nahar əsnasında geniş tərkibdə görüşü keçirilib.

Qəzza zolağında ölənlərin sayı 10 mini keçib

Oktyabrın 7-dən bəri Qəzza zolağında ölənlərin sayı 10 mini keçib.

APA Jazeera.com-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə Qəzzanın Səhiyyə Nazirliyi məlumat verib.

Ukraynada prezident seçkilərinin vaxtı açıqlandı

Rusiya ilə müharibə vəziyyətində olan Ukraynada vətəndaşlar 2024-cü il martın 31-də keçiriləcək prezident seçkiləri üçün sənəq başına gedəcək.

BAKU.WS xəbər verir ki, bu barədə Ukrayna parlamentinin üzvü Aleksey Qonçarenko "Espresso" televiziyasına bildirib.

Onun sözlərinə görə, prezident Volodimir Zelenski 2024-cü il martın 31-də keçiriləcək prezident seçkilərinə həzrlıqla bağlı göstəriş verib.

Prezident İlham Əliyevin Xorvatiyanın baş naziri ilə görüşü olub

Noyabrın 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Xorvatiya Respublikasının Baş naziri Andrej Plenkoviçlə təkbətək görüşü olub.

APA xəbər verir ki, sonra nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Xorvatiyanın baş naziri Andrej Plenkoviçin nahar əsnasında geniş tərkibdə görüşü keçirilib.

Görüşdə Azərbaycanla Xorvatiya arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi, energetika, turizm və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu. Hökumətlərarası komissiyanın iclasının tezliklə keçirilməsinin və bu çərçivədə iki ölkənin işgüzar dairələri arasında əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyi vurğulandı.

Xorvatiyanın minalardan əziyyət çəkən ölkə olaraq, Azərbaycana bu sahədə dəstək vermək niyyəti müsbət qarşılandı, minaların təmizlənməsi sahəsində təcrübə mübadiləsinin və əməkdaşlığın vacibliyi qeyd edildi.

Söhbət zamanı qarşılıqlı maraq doğuran regional məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Həmçinin Xorvatiyanın Avropa İttifaqına və NATO-ya üzv ölkə olaraq, Azərbaycanın bu təsisatlarla əməkdaşlığını daim dəstəklədiyini vurğulandı.

FHN hava ilə əlaqədar müraciət etdi

Fövqəladə Hallar Nazirliyi gözlənilən hava şəraiti ilə əlaqədar əhaliyə müraciət edib.

APA xəbər verir ki, müraciətdə deyilir:

"Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin məlumatına görə, noyabrın 8-i şəhərdəki ölkə ərazisində hava şəraitinin qeyri-sabit keçəcəyi, bir sıra ərazilərdə güclü külək əsəcəyi, ayrı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv yağış yağacağı, bəzi dağ çaylarından qısamüddətli sel və daşqın keçəcəyi, şimşək çaxacağı proqnozlaşdırılır.

Qeyd olunanlarla bağlı Fövqəladə Hallar Nazirliyi əhaliyə müraciət edərək, gözlənilən hava şəraiti ilə əlaqədar

dər müvafiq təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməyə çağırır.

Belə ki, güclü külək zamanı yüngül konstruksiyalı və müvəqqəti tikililərdən, bina və reklam lövhələrindən uzaq durmaq, elektrik dirəyi və naqillərindən, hündür ağacların altında dayanmaq tövsiyə olunur. Bundan əlavə, güclü küləyin baş verən yanğınların söndürülməsi ilə əlaqədar yaratdığı çətinlikləri nəzərə alaraq, küləkli hava şəraitində yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına xüsusilə ciddi riayət edilməlidir.

Yağıntılarla əlaqədar bəzi çaylarda mümkün sel və daşqından qorunmaq üçün sel və daşqın təhlükəli ərazilərdən uzaq durmaq, bu təhlükə ilə üzləşdikdə dərhal yaxınlıqdakı

yüksəkliyə qalxmaq tövsiyə olunur.

Həmçinin ildırımın yaratdığı təhlükələrdən qorunmaq üçün elektrik cihazlarını şəbəkədən ayırmaq, telefonla (sabit şəbəkə, mobil, taksofon və s.) danışmamaq, açıq havada olarkən elektrik xətti, ildırım ötürücüsü, navalça və antenaya yaxınlaşmamaq, hündür ağacların altında daldalanmaq, avtomobildə olduqda isə hərəkəti dayandıraraq şüşələri qaldıraraq ildırımın bitməsinə gözlemək tövsiyə edilir.

Unutmayın: Qaydalara biganəlik - həyatımıza təhlükədir!"

FHN təhlükə zamanı 112-yə zəng etməyi tövsiyə edib!

Azərbaycanda sosial şəbəkələrə maraq azalıb

Cari ilin oktyabrında Azərbaycanda "Instagram"dan istifadə edənlər 44.87 faiz olub ki, bu da iyul ayı ilə müqayisədə nəzərəcərpacaq dərəcədə azdır.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə "statcounter.com" məlumat yayıb. Məlumatda qeyd olunub ki, 2023-cü ilin iyulunda "Instagram"dan istifadə edənlər 53.76 faiz təşkil edib.

Saytın yaydığı xəbərə görə, öncəki aylarla müqayisədə ölkədə "Facebook"dan istifadədə azalma olub. Belə ki, may ayında bu sosial şəbəkədən istifadə edənlər 31.8, ötən ay isə 20 faiz təşkil edib.

Digər sosial şəbəkələrlə yanaşı "Youtube"a da maraq azalıb. Nəticə etibarilə ötən ilin dekabrında "Youtube"a üstünlük verənlər 24.78 faiz, cari ilin oktyabrında 10.08 faiz olub.

Uzun illərdir ki, Azərbaycanda ən az maraq göstərilən sosial şəbəkələrdən biri isə "Twitter" olub. Ötən ilin dekabrında bu sosial şəbəkəyə marağı olan istifadəçilər 9.35, cari ilin oktyabrında isə 6.02 faiz olub.

Qeyd edək ki, açıqlanan məlumatlar sırasında "Telegram"la bağlı hər hansı məlumat yoxdur.

Bu şəxslərə vergi güzəşti ediləcək

Azərbaycanda dəniz nəqliyyatında xarici daşımaçılıqla məşğul olan ticarət dönanmasının heyət üzvlərinin vəzifə maaşlarına verilən aylıq əlavə pul təminatına vergi güzəşti və azadolma tətbiq ediləcək.

Musavat.com xəbər verir ki, bu, Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsində öz əksini tapıb.

Sənədə əsasən, əlavə pul təminatının məbləğini müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan təsdiq edəcək.

Eçmiədzindən Bakıya qarşı həddini aşan qərar - növbəti erməni həyasızlığı

Fazil Mustafa: "Kədər imitasiyasını gücləndirmək istəyirlərsə, bu onların inkişafını ləngidəcək"

Noyabrın 3-də Eçmiədzində erməni kilsəsinin Ali Dini Şurasının iclasında "Qarabağ (arsax) yeparxiyası"nı saxlamaq qərarı qəbul edilib. Eçmiədzinin mətbuat xidmətinin məlumatına görə, qərarı katolikos II Qaregin qəbul edib. Bildirilir ki, "yeparxiyanın bəzi funksiyaları dəyişdiriləcək".

"Bu, o deməkdir ki, bizim qəlbimizdə yenidən "artsax"a qayıtmaq arzusu olacaq", - deyər Qarabağ yeparxiyasının başçısı yepiskop Vrtanes Abramyan həyasızcasına bildirib.

Bəllidir ki, erməni katolikosluğu Türkcə nifrətin və əsassız ərazi iddialarının əsas ideoloji-mənəvi qaynağı kimi tanınır. II Qareginin yuxarıdakı qərarı o deməkdir ki, Azərbaycana qarşı ərazi iddiası həm də bu şəkildə gündəmdə qalmağa davam edəcək.

Bu qərarın sülh anlaşma-

Deputat Fazil Mustafa

"Yeni Müsavat"a deyib ki, II Qareginin belə bir qərar verməsi təəccüblü deyil: "Erməni olasan, müəyyən qeyri-real ideyalar uğrunda mübarizə aparmayasan, sonra da bunun faciəsini yaşamayasan? Bu halda başqa xalqlardan fərqlənərsən... Erməninin ağılsızlığı da elə bundadır. II Qareginin də belə bir qərar vermək-

lə əslində bizə ziyan etməyib. Çünki artıq Qarabağ "məsələsi" və bütün digər məsələlər ancaq Ermənistanın içində baş qatmaq mövzusu ola bilər. Artıq bunun Ermənistanın hüquqlarından kənarda kiminsə çevirməsinə imkan tanınmayacaq".

Deputat deyib ki, belə bir qərarın verilməsinin elə bir anlamı da yoxdur: "Bu qərarda Azərbaycan üçün hər hansı bir narahatedici məqam

yoxdur. Ermənistan içində ağlasınlar-sızlasınlar, gedib başlarını qondarma abidələrindəki daşlara sürtsünlər. Bu, onların iç hüquqlarıdır. Amma başlarını kənara çıxıb Qarabağ qışqıracaqlarsa, başlarının üstündə dəmir yumruğu görəcəklər. Bizim üçün belə qərarların hər hansı bir anlamı, ziyanı yoxdur, əksinə, özəri üçün mənfi tərəfləri var. Ermənilər bu boyda hadisələrdən sonra ağıllanmayıblarsa, köhnə üslubda hansısa bir kədər yaşamaq, özünü tələfat, kədər imitasiyasını gücləndirmək istəyirlərsə, bu onların inkişafını ləngidəcək".

Deputat deyir ki, belə qərarlar erməni cəmiyyətinin tutulduğu xəstəlikdən təmizləməyəcək: "Belə qərarlar bizə sərf edir. O baxımdan ki, bu cəmiyyət xəstə olmasaydı, daha çox inkişaf edəcəkdi".

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Apelyasiya instansiyası da Hacı Salayevin şikayətini qüsurlu saydı, rədd etdi

Sabiq deputat Hacı Salayevin "Yeni Müsavat" Media Qrupu və onun təsisçisi Rauf Arifoğlu ilə daha bir məhkəmə çekişməsi sona çatıb.

Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə hakim Mirzəli Abbasovun sədrliyi ilə eks-deputat Hacı Salayevin Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarından verdiyi şikayətinə baxılıb.

Musavat.com xəbər verir ki, apelyasiya instansiyası Xətai Rayon Məhkəməsinin iş üzrə qərarının qanuni olduğunu bir daha təsdiqləyib və qüvvəsində saxlayıb.

Yada salaq ki, Hacı Salayev Xətai Rayon Məhkəməsinə "Yeni Müsavat" Media Qrupunun rəhbəri Rauf Arifoğluna qarşı xüsusi ittiham qaydasında şikayəti təqdim etmişdi. Məhkəmənin hazırlıq iclasında Hacı Salayevin xüsusi ittiham qaydasında verdiyi şikayətinin bir sıra hüquqi pozuntularla hazırlanması, qüsurlu olması səbəbindən icraata qəbul olunmasından imtina olunmuşdu. Qərardan narazı qalan Hacı Salayev apelyasiya şikayəti vermişdi.

Xatırladaq ki, Hacı Salayev digər məhkəmələrə də "Yeni Müsavat" Media Qrupuna və onun təsisçisi Raf Arifoğluna qarşı iddialar təqdim etmişdi.

Həmin iddialar da hazırkı şikayətdən mahiyyət etibarilə fərqlənir. Sabiq deputat əsassız iddialarla qəzet rəsmiləri ilə yanaşı məhkəmələrin də vaxtını alır. İddiaçı qismində çıxış edən Hacı Salayev media qrupa daxil olan saytları məhkəməyə verərək, onlardan "şərəf və ləyaqətinin zədələnməsinə görə" 1 milyon manat vəsait tələb edir. Onun mülki qaydada müraciət etdiyi işlər hələ davam edir. Hacı Salayev o dərəcədə qəzəblidir ki, onunla bağlı heç nə yazmayan rüsdilli Minval.az saytını da məhkəməyə verib...

□ **E. MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Multimodal Nəqliyyat Platforması yaradılır

"Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC (QSC) Multimodal Nəqliyyat Platformasının yaradılması üçün Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə sıx əməkdaşlıq edir.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bunu müsahibəsində ADY-nin Baş rəqəmsallaşdırma inzibatchısı, rəqəmsal inkişaf departamentinin müdiri Andrey İskriç bildirib.

"Təbii ki, ADY də öz növ-

bəsində ölkəmizdən keçən beynəlxalq nəqliyyat marşrutlarını daha cəlbədiçi təşviq etmək üçün yük operatorlarına rəqəmsal xidmətlərini təklif edir. Biz əsasən Orta dəhliz üzrə bazar iştirakçıları ilə birgə çalışırıq. Xüsusilə Multimodal Nəqliyyat Platformasının yaradılması üçün Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə sıx əməkdaşlıq edirik, eləcə də mövcud 2

P.L. + səviyyəsində fəaliyyət göstərən logistika şirkətləri ilə integrasiya olunmuş məlumat mübadiləsinə həyata keçiririk", - Andrey İskriç qeyd

edib.

Onun sözlərinə görə, ADY SMART əməliyyat sistemi isə müştərilər üçün təklif edilən innovativ həl-

lərdən biridir. Gəlirlərə nəzarət və yerlərdə əməliyyatların səmərəli təşkili üçün ADY SMART unikal tətbiqdır: "Bu innovativ həll vasitəsilə biz Azərbaycan ərazisində bütün stansiyalarda baş verən əməliyyatları şəffaf izləyə bilirik. Sual yaranı bilər ki, bəs bu tətbiq biznes müştərilərinizə nə vəd edir? Əvvəllər müştərilərimiz sifarişlərini kağız qaimələrlə təqdim edirdilərsə, hazırda kağız sərfiyyatı tamamilə aradan qaldırılıb, bütün sövdələşmələr ADY SMART üzərindən aparılır. Bu tətbiqdən istifadə qay-

daları ilə bağlı yük sahibləri-nə müvafiq təlimlər də təşkil etmişik. Tətbiq vasitəsilə müştəri öz kabinetini yaradır, sifarişlərini onlayn qaydada həyata keçirir və vaxta qənaət edir.

Ən vacib addımlardan biri də ADY SMART-ın tərəfdaşlarımızın əməliyyat sistemində uğurla integrasiya olunmasıdır. Sistem eyni zamanda gömrük sistemində integrasiya olunmuş, vahid elektron qaimə vasitəsilə müştəri ilə ADY və gömrük orqanları arasında səmərəli əməkdaşlıq platforması yaradılıb".

Moldovada hava limanından qaçan azərbaycanlı saxlanıldı

Moldovada hava limanından qaçan azərbaycanlı saxlanılıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə "Sputnik Moldova" məlumat yayıb.

Məlumatda deyilir ki, ölkəyə buraxılmadığı üçün Kişinyov hava limanından qaçan Azərbaycan vətəndaşı Moldova polisi tərəfindən tapılıb.

Qeyd edək ki, dünən səhər Moldova paytaxtı Kişinyovda hava limanında bir nəfər azərbaycanlının ölkəyə girişinə icazə verilməyib. Bu səbəbdən həmin şəxs turniketlərdən keçərək hava limanından qaçıb.

Rüşvətə görə həbs edilən məmurlar hakim qarşısına çıxarılır

Rüşvət alma ittihamı ilə həbs edilmiş Cəlilabad Şəhər Bələdiyyəsinin sabiq sədri Mehdi Kərimov, baş memar Sahil Qənberlinin cinayət işi üzrə ibtidai istintaq yekunlaşıb.

Musavat.com Qafqazinfo-ya istinadən xəbər verir ki, toplanmış materiallar baxılması üçün Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib.

İş hakim Nahid Hüseynovun sədrliyi ilə araşdırılacaq.

Qeyd edək ki, M.Kərimov və S.Qənberli Baş Prokuror

yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən həbs ediliblər. Onların əlbir olaraq Cəlilabad şəhəri ərazisində torpaq sahələrinin ayrılması və sahibkarlıq obyektinin tikintisinə icazə verilməsi üçün vətəndaşlardan ümumilikdə 44 min manat məbləğində pul vəsaitini almasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Təqsirləndirilən şəxslərə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.1, 311.3.2 və 311.3.3-cü (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən təkrar və külli miqdarda rüşvət alma) maddələri ilə ittiham irəli sürülüb.

“Ermənistan tarixində ilk dəfədir ki, ölkə iqtisadiyyatına birbaşa investisiya qoyulmuşda birinci yerə Rusiya yox, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri çıxır”. Bunu Ermənistanın iqtisadiyyat naziri Vahan Kerobyana parlamentdə 2024-cü il büdcə layihəsinin müzakirəsi zamanı deyib.

Nazir qeyd edib ki, Rusiya 2023-cü ilin doqquz ayında 250 milyon dollar birbaşa investisiya ilə BƏƏ-dən sonra ikinci yerdədir. Eyni zamanda o əlavə edib ki, bu ilin doqquz ayında Avrasiya İqtisadi İttifaqı (Aİİ) ölkələri ilə investisiyaların ümumi həcmi 305 milyon dollar təşkil edib. Aİİ ölkələrindən transferlər 31,3 faiz artaraq 3,8 milyard

BƏƏ Ermənistanı Rusiyadan daha çox yatırım etdi - nonsens, yoxsa...

ABŞ 15 Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri şirkətini qara siyahıya saldı, onların Ermənistandakı tərəfdaşları isə “unuduldu”

dollara, Rusiya Federasiyasından isə 42 faiz artaraq 2,7 milyard dollara çatıb.

Kerobyana deyir ki, BƏƏ ilə ticarət dövriyyəsinin artmasının əsası 2020-ci ildə Dubayda keçirilən ixrac sərgisində yaradılan əlaqələr, imzalanan sazişlərlə qoyulub. Bu halda sual yaranır ki, əsas bu sərgidirsə, niyə dəfələrlə artım 2021-ci ildə deyil, 2022-ci ildə - Rusiyaya sanksiyalar tətbiq olunan sonra baş verdi?

Kerobyanın verdiyi məlumata görə, ərəblər yaxın vaxtlarda daşınmaz əmlak, turizm və səhiyyə sahəsində yeni investisiya layihələrinin icrasına başlayacaqlar.

BƏƏ-dən Qərb tərəfindən ixracı qadağan olunan malların Rusiyaya reixracı üçün istifadə məsələsinə gəlincə, Kerobyana arxayınqlıqla bildirir ki, Ermənistan hökuməti şirkətlərin sanksiya altına düşməməsi üçün əlindən gələni edir.

Qeyd edək ki, Ermənistanın BƏƏ ilə ticarət əlaqələri son onillikdə xeyli genişləyib. Bu proses əsasən Ermənistanın Rusiyadan emal olunmamış brilyantı, qızıl idxal edərək, onlardan hazırlanan zinət əşyalarını BƏƏ-yə ixracını, həmçinin ərəb dövlətinin azad iqtisadi zonalarından avtomobil idxalını artırması hesabına sürətlənib. Ermənistan hökuməti ölkədə brilyant emalı və zərgerliyin inkişafını təmin etmək üçün emal olunmamış qızıl və brilyantın idxalını vergi və rüsumlardan azad edib. Amma hər iki məhsulun emal olunmuş formalarına,

onlardan hazırlanan qiymətli zinət əşyalarının idxalına 10 faizlik əlavə rüsum tətbiq olunub.

Kerobyana bu ilin martında ölkədən işlənmiş brilyant ixracının sürətlə artdığını elan edib. Onun sözlərinə görə, 2020-ci ildə bu ixrac 75 milyon dollar, 2021-ci ildə 175 milyon dollar, 2022-ci ildə isə 417 milyon dollardan yuxarı olub. Nazirin bu açıqlaması Ermənistan parlamentində çox ciddi müzakirələrə, hətta araşdırmaların başlanmasına səbəb olub. Çünki Ermənistanda brilyant emalı sahəsində çalışanların bu qədər daşı emal etməsi fiziki baxımdan mümkün deyil. Parlamentdə sahənin ekspertləri ilə geniş müzakirələr aparılıb, yekunda bu qənaətə gəlinib ki, ermənilər yenə hiyləgərliyə əl atıblar: Rusiyadan emal olunmuş brilyantı emal olunmamış adı altında gətirib, reixracını təşkil edirlər. Bundan əlavə, bir çox ekspertlər ölkəyə brilyant idxalının xeyli hissəsinin uçotdan yayınırıldığını bildirirlər. Onların araşdırmasına görə, özü brilyant hasilatçısı olmayan ölkəyə keçən il brilyant idxalında cəmi 266 milyon dollar, ixracında isə 312 milyon dollarlıq artım qeydə alınıb. Emal olunmuş və ya yarıməmal olunmuş qızıl idxalı 143 milyon dollar artsa da, onun ixracında 280 milyon dollar artım olub.

Daha maraqlı bir fakt budur ki, 2023-ci ildə Ermənistanın idxalını üstələyən brilyant ixracının həcmi 500 kq təşkil edib. Ermənilərin özləri belə təəccüblənirlər ki, il ər-

zində idxal olunan xammal formasında brilyant ixracı yönəldə necə yarım ton artım göstərib...

Rusiya mətbuatı Kerobyanın BƏƏ investisiyaları barədə açıqlamasını qəzəblə qarşılayıb. Rusiyalı ekspertlər bildirirlər ki, Rusiya investisiyaları Ermənistan iqtisadiyyatının ən çox ehtiyac duyulan sektorlarına yönəldiyi halda, BƏƏ sərmayələri yalnız filiz emalına yönəlib. Onların yazdığına görə, bu ilin birinci yarısında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 56 dəfə artaraq 101 milyarddan çox dram təşkil edən ərəb investisiyalarının 101milyard dramı metal filizi emalı sahəsinə yönəlib. Bundan kənarda 105 milyon dram elektrik avadanlıqlarının istehsalına, 34 milyon dollar pərakəndə ticarət sektoruna yatırılıb.

Rusiyalı ekspertlər bildirirlər ki, bu ilin birinci yarısında ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2 dəfə artıb 118 milyard drama çatan Rusiya investisiyaları isə iqtisadiyyatın kənd təsərrüfatı, ərzaq məhsullarının istehsalı, enerji təsərrüfatının inkişafı və digər sahələrinə yönəldiyi üçün Ermənistanı BƏƏ investisiyalarından daha böyük xeyir gətirəcək.

Erməni ekspertlərin rəsmi statistikaya istinadən yaydığı məlumata görə, son aylarda Ermənistandan Rusiyaya “boz ixrac” - yeni qeydiyyatsız ixrac sürətlə artır. Məsələn, bu ilin yanvar-avqustunda 1,6 milyard dollardan yuxarı “maşın, avadanlıq və mexanizm” idxalı qeydə alınsa da, bu

qrup məhsulların ixracı cəmi 800 milyon dollar təşkil edib. “Yerüstü, hava və su nəqliyyat vasitələri” idxalı 1,4 milyard dollar, ixracı isə cəmi 460 milyon dollar olub. Ötən il ərzində, hətta bu ilin mayına qədər bu məhsulların idxal həcmi ilə ixrac həcmi arasında çox cüzi fərq olub. Üstəlik, avqust ayında Rusiyaya ixracın rəsmi açıqlanan həcmində ciddi azalma baş verib. Bu isə ondan xəbər verir ki, ermənilər Qərbin Rusiyaya sanksiyalı malların reixracına nəzarəti gücləndirməsi fonunda “böyük qardaş”a ixracı gizlətməyə başlayıblar.

Onu da bildirək ki, Ermənistan yalnız BƏƏ deyil, Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər və digər ərəb dövlətləri ilə də əlaqələrini sürətlə dərinləşdirir. Azərbaycanın Qarabağ bölgəsini separatizmdən tam təmizlədikdən sonra ərəb ölkələrinin Ermənistanla münasibətləri genişləndirməsində hər hansı problem yoxdur bəlkə də. Amma nəzərə alsaq ki, Ermənistanın sanksiyalı malların Rusiyaya reixrac mərkəzinə çevrilməsinə göz yuman Qərb bu prosesdə İrəvanla tərəfdaş olanları cəzalandırır, onda yalnız ərəb dövlətlərinin deyil, digər ölkələrin də ehtiyatlı davranmasında fayda var.

Xüsusilə bugünlərdə çoxsaylı şirkətləri ABŞ Maliyyə Nazirliyinin sanksiyalarına məruz qalan BƏƏ rəsmiləri bu amili nəzərə almalıdırlar. Xatırladaq ki, ABŞ BƏƏ-də qeydiyyatdan keçmiş və Rusiyaya sanksiyalardan yayınmaqda kömək edən 15 şirkəti sanksiya siyahısına daxil

edib. Nazirliyin saytında yerləşdirilən məlumata görə, sanksiyalar 365 "Days Freight Services FZCO", "Alco-tech International Trading, Alfa Logistics FZCO", "ARX Financial Engineering Limited", "Bliksem Computers and Requisites Trading Company MMC", "Dream Lite Trading MMC", "Dubai Sea Breeze", "Flavic FZE", "Globe Trekkers MMC", "Hyperel FZCO", "Kobolt Trading FZ LLC", "Mobitronix MMC", "SM Distribution Inc FZCO", "Solinvest LTD" (Əbu-Dabi), "TCH Consultancy" şirkətlərini əhatə edir.

Qara siyahıya düşən şirkətlərin əksəriyyəti Dubayda, ikisi - "Solinvest LTD" və "TCH Consultancy" Əbu-Dabidə, daha ikisi - "Flavic FZE" və "Kobolt Trading FZ LLC" müvafiq olaraq Şarja və Ras Əl-Xaymədə qeydiyyatdan keçib.

Bundan başqa, BƏƏ-nin rezidenti olan bir neçə şəxsə də sanksiya tətbiq edilib. Onların arasında iki Rusiya vətəndaşı - VTB-nin keçmiş vitse-prezidenti Natalya Solozentseva və Beyşen İsayev də var. ABŞ Maliyyə Nazirliyi onların qara siyahıya salınması üçün əsas kimi "ARX Financial Engineering Limited"-in fəaliyyətlərində iştirakı göstərir. Xarici Aktivlərə Nəzarət İdarəsinin (OFAC) dəqiqləşdirməsində qeyd edilirdi, Solozentsevanın funksiyası ARX-in biznesini “gücləndirmək və inkişaf etdirmək” idi.

Departamentin məlumatına görə, ARX rusiyalı investitorlara investisiya xidmətləri, o cümlədən Rusiya maliyyə

aktivlərinin köçürülməsi, BƏƏ-də broker və bank hesablarının yerləşdirilməsi imkanı təklif edir: **“ARX sanksiyaya məruz qalan VTB Bankdan Rusiya rublunun köçürülməsi və ABŞ dollarına çevrilməsi yollarının tapılmasında iştirak edib. ARX həmçinin sanksiyalara məruz qaldığı halda müştəri aktivlərinin müəyyən edilməsi riskini azaltmaq yollarını tapıb”**.

Ümumilikdə Rusiyaya yardıma görə 200-ə yaxın hüquqi şəxs qara siyahıya salınıb. Sanksiyalar siyahısına daxil edilmək həmin hüquqi şəxslərin ABŞ-dakı aktivlərinin dondurulması və Amerika vətəndaşlarının və şirkətlərinin onlarla əməkdaşlığının qadağan edilməsi deməkdir.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl bir neçə dəfə BƏƏ-yə həm ABŞ, həm də Avropa İttifaqından Rusiyaya sanksiyalı malların ikili idxalında yardımla bağlı xəbərdarlıq olunub. ABŞ Maliyyə Nazirliyindən sonra Avropa İttifaqının da analoji addım atacağı gözlənilir.

Göründüyü kimi, BƏƏ-dəki şirkətlərin Ermənistandakı tərəfdaşları ABŞ Maliyyə Nazirliyinin “diqqətindən yayınmağı” bacarıblar. Eyni halın Avropa İttifaqının sanksiya siyasətində də qeydə alınacağı şübhə doğurmur. Bu baxımdan, Ermənistanla ticarət əlaqələrini genişləndirən hər bir ölkə, hər bir şirkət Qərbin sanksiya siyasətinə düşmək ehtimalını nəzərə almalıdır.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Türkiyə CHP-sində onun dövrü başladı-

Azərbaycan müxalifəti Özəl'i təbrik edəcəkmi...

Tural Abbaslı: "Təbrik etmək kimi bir niyyətimiz yoxdur"

Elşad Musayev: "Özəl'in CHP sədri seçilməsinə xüsusi münasibətimiz yoxdur"

Arzuxan Əlizadə: "CHP-nin bundan sonrakı siyasətində yeni hədəflər müəyyən ediləcək"

Akif Nağı: "Atatürkün təməlini qoyduğu bu partiya..."

Bazar günü Türkiyənin ana müxalifət lideri dəyişdi. CHP-yə yeni sədr Özgür Özəl seçildi. O, siyasi səhnənin tanış simalarındandır. Əsas peşəsi əczaçılıq olan Özəl 1974-cü ildə Manisada anadan olub.

Ege Universitetinin Əczaçılıq fakültəsində bakalavr təhsilini başa vuran Özəl 1999-cu ildə əczaçı kimi fəaliyyətə başlayıb. Yeni sədr 2001-2007-ci illər arasında Manisa Əczaçılar Birliyində iki dövr baş katib və palata sədri, 2007-2011-ci illərdə isə Türkiyə Əczaçılar Birliyində bir dövr xəzinədar və iki dövr baş katib vəzifələrində çalışıb. 2009-cu ildə yerli seçkilərdə Cümhuriyyət Xalq Partiyasından seçilən Özəl Manisa Bələdiyyə başqanlığına namizəd olsa da, seçilə bilməyib.

O, ilk dəfə 2011-ci il seçkilərində CHP Manisa millət vəkili olaraq parlamentə daxil olub. Özəl 2014-cü ildə yerli seçkilərdə eyni partiyadan Manisa Böyükşəhər Bələdiyyə rəhbərliyinə namizəd olub, lakin bir daha seçilməyib.

O, 2015-ci ilin iyun və 2015-ci ilin noyabrında keçirilən Türkiyə Ümumi Seçkilərində CHP-nin Manisa millət vəkili olaraq yenidən parlamentə daxil olub. Cümhuriyyət Xalq Partiyasının 18-ci Fövqəladə Qurultayında CHP partiyasının məclis üzvü seçilib. Millət vəkili olduğu müddətdə Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Səhiyyə Komissiyası və CHP Həbsxanaları Araşdırma Komissiyasının üzvü olub. Özəl 24 iyun 2015-ci ildə CHP qrup sədr müavini seçilib. O, Müasir Jurnalistlər Dərnəyi və Atatürkçü Düşüncə Dərnəyi tərəfin-

dən verilən 2015-ci ilin Uğur Mumcu İlin Siyasətçisi Mükafatını alıb.

Özəl 13 illik Kılıçdaroğlu dönəminin ardından 812 səsle CHP-nin yeni lideri seçilib. Evli və bir övladı olan Özəl alman və ingilis dillərini mükəmməl bilir.

Maraqlıdır ki, AKP sədri, prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan təzə sədri təbrik edib ona xeyir-dua verməyib.

Ərdoğan bildirib ki, Türkiyə müxalifəti terrorçuları dəstəkləyir: "Hörmətli Kamal (Kılıçdaroğlu) kiminlə vidalaşdı? O, Ədirnədə terrorçuların liderinə "sağ ol" deyib. Onların bir-birindən heç bir fərqi yoxdur. Onlar terror təşkilatları ilə çiyin-çiyinə gedirdilər".

Azərbaycan müxalifəti Özgür Özəl'in qələbəsini necə qiymətləndirir, gözləntisi nədir? Onu təbrik edəcəkmi?

AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı belə bir addım atmayacaqlarını söylədi. Səbəb kimi də bunları dedi: "Müxtəlif ölkələrin partiyaları bir-biri ilə əməkdaşlıq, müttəfiqlik edirlər, ən müxtəlif təşkilatlarda birləşirlər. Adətən ideoloji baxımdan eyni olan partiyalar

bir-birləri ilə əlaqələr qururlar, əməkdaşlıq edirlər, bir-birlərini təbrik edirlər, yaxud da bir-birlərinə dəstək bəyanatları verirlər. Bizim AĞ Partiya olaraq, CHP ilə heç bir ideoloji bağlılığımız olmadığı, bəlkə də bir çox məsələlərdə əks qütblərdə yer aldığımız üçün təbrik etmək kimi bir niyyətimiz yoxdur. Amma hər halda, Azərbaycanda CHP xəttini tutan kimse təbrik edə bilər. Bu həm də daha çox Türkiyənin, yeni partiyaların daxili işidir. Amma ümumi anlamda dediyim kimi, kimlərsə təbrik edə bilər".

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayev CHP-nin yeni başqanının ölkəmizə normal münasibət sərgiləməsinə nail olmağın tərəfdarıdır: "Özgür Özəl "yenilikçi"lərin namizədi olsa da, uzun müddət Kılıçdaroğlunun komandasında olub və o komandanın siyasətinə rəhbərlik edən adamlardan olub. Son qurultayda isə həbsdə olan Səlahəddin Dəmirtaşə və o qəbildən olanlara sevgilərini-salamlarını çatdırıb. Bununla da bəzi məsələlərdə Qərbin müəyyən dairələri ilə eyni

cizgide olacağının açıq siqnallarını vermiş oldu.

Özgür Özəl'in CHP sədri seçilməsinə xüsusi münasibətimiz yoxdur. Azərbaycanın haqlı davasında da ondan elə bir pozitiv gözləntimiz yoxdur.

Amma bütün hallarda onun Türkiyənin ana müxalifət partiyasının lideri olduğunu nəzərə almalı və Azərbaycana yönəlik normal münasibət sərgiləməsinə nail olmalıyıq. Dövlətçilik maraqlarımız bunu tələb edir".

AMİP sədri Arzuxan Əlizadə də Özəl'i xüsusi təbrik etməyəcəklərini bildirdi: "Cümhuriyyət Xalq Partiyası Böyük Atatürkün yaratdığı və rəhbərlik etdiyi, zamanında Türkiyənin müstəqil dövlət olaraq formalaşmasında əvəzsiz xidmətləri olan bir siyasi təşkilatdır. Eyni zamanda qardaş Türkiyə Cümhuriyyətinin aparıcı ana müxalifət partiyasıdır. Amma bütün bunlara rəğmən CHP son dövrlərdə, xüsusilə Kamal Kılıçdaroğlunun rəhbərlik etdiyi vaxtlarda hesab edərəm ki, Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin inkişafına lazımi səviyyədə töhfə vermədi. Daha çox bugünkü Türkiyə iqtidarı, hörmətli Rəcəb Tayyib Ərdo-

Gömrük postundan rüşvətlə dərman keçirilməsi aşkarlandı, cinayət işi başladı

Rüşvət müqabilində gömrük sərhədindən malların keçirilməsinə şərait yaradan vəzifəli şəxslər ifşa edilib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğu məlumat yayıb.

Məlumatla görə, "Sədərək" gömrük postundan müxtəlif adda dərman vasitələrinin Türkiyə Respublikasından ölkə ərazisinə nəzarətsiz keçirilməsi faktı ilə bağlı Naxçıvan Baş Gömrük İdarəsindən daxil olmuş material əsasında muxtar respublika prokurorluğunda araşdırma aparılıb.

Araşdırmalarla bir qrup gömrük əməkdaşının 25 adda dərman vasitəsinin dövlət qeydiyyatına alınmadan, nəzarətsiz ölkə ərazisinə keçirilməsinə şərait yaratmalarına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 200-1.2.2 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən dərman vasitələrinin qanunsuz dövriyyəsi), 308.1 (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) və 311.3.1-ci (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən rüşvət alma) və digər maddələrlə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

ğanın təmsalında Azərbaycanla, bütövlükdə Türk dünyası ilə münasibətlərin inkişafına daha çox töhfə verib. Buna daha çox diqqət ayrılıb. Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri AKP dönəmində daha üst zirvələrə qalxdı. Bu münasibətlər hazırda uğurla inkişaf etdirilməkdədir. Eyni zamanda CHP Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müxalifət partiyaları ilə də bu dövr ərzində münasibətlərini qurmayıb. Zamanında II Qarabağ savaşı zamanı Türkiyə parlamentində Azərbaycanın haqq davasına CHP də daxil, verdikləri dəstəyə görə 4 partiya təşəkkür məktubları ünvanlamışdıq. Mənim imzamlı CHP-yə də belə bir məktub göndərilmişdi. İndi sədr dəyişikliyi baş verib. CHP-nin bundan sonrakı siyasətində yeni hədəflər müəyyən ediləcək. Azərbaycanla, ölkəmizdəki siyasi partiyalarla münasibətlərin inkişaf etdirilməsi istiqamətində addımlar qarşı tərəfdən atılacaqsa, bunu zamanında dəyərləndirəcəyik. İndiki halda təbii ki, yeni seçilmiş sədrə uğurlar arzulayırıq. Amma konkret olaraq, partiyamız tərəfindən rəsmi təbrik məktubu ünvanlanmayacaq. Gələcək fəaliyyətdə qanşılıq münasibətlərin formalaşması is-

tiqamətində addımlar atılacaqsa, o zaman tərəfimizdən bu dəyərləndirilə bilər. Amma hazırda Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərini yönləndirən, buna töhfələr verən iqtidardakı partiyadır. Onun üçün də bu partiya daha çox önəm veririk".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı yeni sədrdən bir qədər ehtiyatlı danışdı: "Qısaca deyə bilərəm ki, CHP-nin ciddi islahatlara, özünə, Atatürk prinsiplərinə və ilkin vəziyyətinə qayıtmasına ehtiyac var. Yeni sədr necə olacaq, demək çətindir. Amma dəyişikliklərin, kursun yeniləşəcəyinin əlamətləri görünür. Ehtiyat etmək olar ki, yeni başqan əvvəlkinin atasına rəhmət oxutduracaq. Hər halda, biz Türkiyədə Ərdoğanın xəttinin düzgün olduğu qənaətinədəyik. O, yeni sədrə bu cür sərt təpki verdisə, deməli, nəse bilir. Mənim Türkiyədə CHP-li dostlarım da var. Onlar, yeni sədr, Türkiyə üçün "xeyirli, uğurlu olsun" deyirəm. Amma bir daha qeyd edərim ki, Atatürkün təməlini qoyduğu bu partiya terrorçu PKK, yalançı Qərb dəyərləri və sair rüşvayçılıqlardan uzaq durmalı, xarici qüvvələrin oyuncağı olmamalıdır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsi böyük ehtimalla, 2023-cü ildə də imzalanmayacaq. Təəssüf ki, rəsmi İrəvanın siyasi oyunbazlığı nəticəsində daha bir qiymətli il itirilmək üzrədir.

Halbuki barışıq sənədində, iki xalq arasında düşmənçilik səhifəsinin qapanmasında ən çox kaputulyant tərəf maraqlı olmalıdır. Çünki bu, ona blokadadan qurtulub, Azərbaycan və Türkiyə hesabına iqtisadi inkişafa və rifaha qovuşmaq şansı yarada bilər. Sülh sənədinin "skeleti"ni isə Azərbaycan 44 günlük müharibə bitəndən dərhal sonra masaya qoyub: beynəlxalq hüquqdan qaynaqlanan 5 təməl prinsipi. Düzdür, bugünlerde Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan artıq üç prinsipin razılaşdırıldığını söyləyib. Lakin onların Bakının baza prinsipləri ilə nə dərəcədə üst-üstə düşdüyü məlum deyil. Üstəlik, belə bir qayda var ki, "bəndlərin hamısı razılaşdırılmayıbsa, heç biri razılaşdırılmayıb".

Bu arada Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Nikolay Patruşev bildirib ki, Moskva Bakı və İrəvan arasında münasibətləri tənzimləmək üçün iki paytaxtla əlaqə saxlayır və hazırda sülh müqaviləsi hazırlanır. Sitat: "Qarabağ problemi ilə əlaqədar Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin nizamlanması üzrə ardıcıl səylər göstərilir. Bu dövlətlər arasında sülh müqaviləsi hazırlanır".

Qəfildən Patruşev səviyyəsində sülh müqaviləsi anonsunun verilməsi maraqlıdır. Son zamanlar ayrı-ayrı Rusiya rəsmiləri Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərindən, aparılan danışıqlardan bəhs ediblər, amma əminliklə sülh müqaviləsindən bəhs edənlər azalmışdı. Rəsmi İrəvanla Kreml arasında davam edən gərginliyin fonunda hansısa sülh müqaviləsinin Moskvada hazırlanması da suallar doğurur. Hazırda, xüsusən də Roma Statutunun ratifikasiyasından sonra Rusiya-Ermənistan arasında münasibətlər o qədər pisləşib ki, bu iki ölkənin arasındakı buzları əritməyə daha çox ehtiyac var. Nikol Paşinyanın son zamanlar Rusiya prezidenti ilə üz-üzə gəlməkdən yayınması, Moskvanın moderatorluğu və iştirakı ilə keçirilən tədbirlərdə görünməməyə çalışması, üstəlik, Ermənistanla Qərb paytaxtlarının möhkəmlənməsinə yönəlik addımlara şimal qonşumuzdan verilən sərt reaksiyalar fonunda Azərbaycan-Ermənistan sülh müqaviləsinin Rusiyanın hansısa şəhərində imzalanacağı ağlabatan görünür.

Moskva sülh müqaviləsi hazırlayır: Brüssel və Vaşinqton nəyi gözləyir - rəylər

Rusiya Təhlükəsizlik Şurası katibinin anonsu Brüssel formatını əngəlləmək üçündür?; İrəvanla münasibətlərində gərginlik yaşayan Kreml Azərbaycan və Ermənistanla barışıq təklif edir - nonsens; "Məqsəd sülh müqaviləsini Rusiya məkanında və Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həyata keçirməkdir"; bəs Qərb nə deyəcək...

Odur ki, sual olunur: Patruşevin anons etdiyi nə sülh sənədidir belə? Qeyd edək ki, az öncə Rusiya XİN-in iki ölkə arasında münasibətlərin normalaşması üzrə xüsusi səfiri İqor Xovayev Bakıda olmuşdu. Noyabrın 2-də isə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Mariya Zaxarova bildirmişdi ki, Moskva tezliklə Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirlərinin üçtərəfli görüşünü təşkil etməyə hazırdır. Ötən həftəsonu isə Azərbaycanda Prezident İlham Əliyevlə görüşdə Almanyanın xarici işlər naziri Anella Berбок bildirdi ki, Qərb Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması, sülh müqaviləsinin imzalanması və bu xüsusda Avropa İttifaqının dəstəyi ilə aparılan Brüssel platformasına sadıqdır. Belə çıxır ki, Rusiya rəsmisi Avropanın moderatorluğundan doğan həyəcanın qarşılığında tələsik sülh anonsu edib. Hər halda, bundan əvvəlki iki görüş - Qranada və Brüssel formatında - baş tutmayıb. Amma Avropanın növbəti cəhdi də aydın müşahidə olunur və ilin sonunadək yenidən təməlləri bir araya gətirmək üçün təşəbbüslər mövcuddur. Növbəti sual: Brüssel platforması sülh sənədini necə təsəvvür və təqdim edir? Onun Rusiya variantından fərqi nə olacaq? Ümumiyyətlə, ekspertlər necə düşünür, belə bir sənəd layihəsi varmı?

Təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qərblə Rusiya arasında müxtəlif geosiyasi məkanlarda rəqəbat həm müharibə, həm də diplomatik səviyyədə davam edir: "Qarabağda son antiterror əməliyyatından sonra yalnız diplomatik variant mövcuddur. Qarabağ məsələsi o həddədir ki, artıq indiyədək problemin həlli üçün irəli sürülən şərtlər yoxdur, amma sülh də hələ ki rəsmi təsdiqini tapmayıb. Problem sülh sənədinin kimin vasitəçiliyi ilə və hansı məkanda imzalanmasıdır. Brüssel platforması antiterror əməliyyatına qədər daha üstün durumda idi və konkret nəticələrə də nail olunmuşdu. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün konkret rəqəmlərlə Ermənistan tərəfindən tanınması məhz Brüssel görüşündə səsləndirilmişdi. Antiterror əməliyyatından sonra Brüsselin mövqeyində yayındırıcı fikirlər, Azərbaycana qarşı ittihamedici ritorikanın yer alması, Avropa Parlamentindən sanksiya çağırışları Brüsseli cəlbədiciləşdirir və Qranada, Brüssel görüşlərindən imtina bu mövqeyə cavab kimi dəyərləndirilir". **İ.İsmayıl qeyd etdi ki, 20 sentyabrdan sonra Azərbaycana səfər edən Avropa məmurları, o cümlədən Almaniya XİN rəhbəri Annalena Berбок sülh naminə Brüssel formatına sadıq qaldıqlarını desələr də, şərt irəli sürməkdən də çəkinmirlər:** "Əgər antiterror əməliyyatından əvvəl Qara-

bağ ermənilərinin hüquq və təhlükəsizlik məsələlərinin beynəlxalq mexanizm vasitəsilə həyata keçirilməsini bildirdilərse, Qarabağ ermənilərinin kütləvi köçündən sonra "beynəlxalq birliyin mövcudluğu təmin olunmaqla" Qarabağ ermənilərinin geri qayıtması şərtindən danışırlar. Azərbaycan köçənlərin geri qayıtması na etiraz etmir və onlara müraciət də ünvanlayıb. Amma əvvəldən deyildiyi kimi, Qarabağ Azərbaycanın daxili işidir, burada heç bir beynəlxalq qüvvənin iştirakına icazə verilməyəcək. Məhz buna görə hesab edirəm ki, Brüssel formatı bu gün Azərbaycanın maraqlarını özündə tam ehtiva etmir. Rusiya mövcud situasiyadan yararlanmağa çalışır. Belə bir fikir formalaşmış ki, bu ilin sonuna sülh sənədinin imzalanması gözlənilir. Avropa İttifaqında da ilin sonunadək yeni rəhbər heyətin seçkiləri olacağından Brüsselin fəallaşacağı inandırıcı görünür". **Ekspertin sözlərinə görə, Mariya Zaxarovanın açıqlamasından hiss olunur ki, Rusiya zamanı dəyərləndirmək niyyətindədir:** "İlin sonunadək hər iki ölkənin XİN rəhbərlərinin Moskvada görüşünü keçirmək, sülh sənədi layihəsini bir daha müzakirə etmək və razılıq əldə etmək mümkün olarsa, dövlət başçılarını Moskvaya dəvət etmək Kreml üçün prioritet məsələdir. Məqsəd sülh müqaviləsini Rusiya məkanında və Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həyata keçirməkdir. Moskvanın da Brüssel kimi şərti ola bi-

ləmi? Mümkündür və Qarabağ ermənilərinin geri qayıdacağı halda təhlükəsizliyinə təminat verəcəyini, Azərbaycanın dövlət strukturlarının Rusiya hərbi kontingenti ilə birlikdə cavabdeh olacaqlarını elan etməsi variantlarından biri ola bilər. Burada Rusiyanın hədəfi 2025-ci ilin sonunadək az bir kontingentlə olsa da, Azərbaycanda qalmaqdır. Azərbaycan Brüsseldə və Moskvada nə deyilməsindən asılı olmayaraq, həmişə olduğu kimi, öz maraqlarını qorumağı və həyata keçirməyi yaxşı bilir və yaxın gələcəkdə bunun şahidi olacaqdır".

Hərbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik Üzeyir Cəfərovun fikrincə, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi çox güman ki, bu ilin sonuna kimi də imzalanmayacaq: "Baxmayaraq ki, Ermənistan, həmişə olduğu kimi, beynəlxalq arenaya hesablanmış qeyri-səmimi bəyanatlar səsləndirir. O bəyanatlar, sadəcə, öz ölkəsinin guya sülhə sadıq olması görüntüsü yaratmaq üçündür. Və çox maraqlıdır ki, bizim o məşhur el deyimində deyildiyi kimi, "qız evində toydur, oğlan evinin xəbəri yoxdur". Yeni sülh müqaviləsinin gah Brüsseldə hazırlandığını, indi də Rusiyada hazırlandığını eşidirik, amma sülh müqaviləsinin imzalayacaq tərəflər hələ bu haqda konkret bir söz söyləməyiblər. Görünən budur: yenə kənar qüvvələr sülh müqaviləsinə elə bəndlər əlavə edəcəklər ki, bu da uzun və yenə mənasız, vaxt itkisinə səbəb olacaq vəziyyətə gətirib çıxaracaq. Ona görə də, hesab edirəm ki, bu iş birbaşa Azərbaycanla Ermənistan arasında tez bir zamanda razılaşdırılmalı və həll olunmalıdır".

Polkovnikin sözlərinə görə, bunun alternativini yenə məsələnin uzanmasına gətirib çıxaracaq: "Rusiya rəsmisi Patruşevin birdən-birə bu haqda danışması da maraqlıdır. İndiyə kimi bu haqda elə də fəallığı olmayan Patruşev nədən birdən sülh müqaviləsindən danışmağa

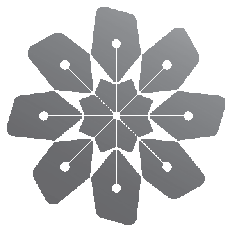
başlayıb? Deməli, proses yenə uzanacaq və xeyli vaxt aparacaq. Nəzərə alsaq ki, son vaxtlar Rusiya-Ermənistan münasibətləri xeyli gərginləşib və bu bir az da qarşıdakı dövrlərdə dərinləşməkdə davam edəcək. 2023-ün axırına çox az vaxt qalır və düşünürəm ki, böyük ehtimalla, sənədlə bağlı əməli və konkret addımlar gələn illərə qalacaq".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş mütəxəssisi, politoloq Tural İsmayılov xatırlatdı ki, ümumiyyətlə, Brüssel görüşlərində Azərbaycan sülhə sadıqlığını dəfələrlə nümayiş etdirib: "Həttə sonuncu Brüssel görüşündə sülh müqaviləsinin reallaşacağı güman edilirdi. Amma daha sonra Avropa İttifaqının üzvü olan oradakı sabitliyə daim böyük zərbələr vuran Fransanın tənqidatları və qızıqırdımları ilə Nikol Paşinyan danışıqlardan boyun qaçırdı. Beləliklə də sülh əldə olunmadı. Azərbaycan Prezidenti yeni ilə bağlı xalqa müraciətində bir daha vurğuladı ki, Ermənistan sülh üçün bu il sonuncu şans verilir".

T.İsmayılovun fikrincə, bu baxımdan növbəti görüşdə sülh sazişinə doğru irəliləyişlər əldə oluna bilər: "Amma Avropa İttifaqı bu məsələdə daha kəskin və konkret mövqe tutmalıdır. Avropa İttifaqı Ermənistanın üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməyinə daha ciddi nəzarət etməlidir".

Hazırda Azərbaycan Zəfər günlərini yaşayır və növbəti möhtəşəm tədbirlərə hazırlaşır. Ən azı bu həftə hər hansı təşəbbüs gözlənilir. Qarşıdakı həftədə Qərb mərkəzlərindən Rusiyanın sülh təşəbbüsünün qarşılığında növbəti görüş təklifi gəlsə, təəccüblü görünməz. Ayrı-ayrı mərkəzlərə Qafqazda əldə olunacaq sülh yox, daha çox bu sülhün harada əldə olunması daha çox maraqlıdır. Şübhəsiz ki, bu istək sonda gərginliyi tətikləyən amilə çevrilir...

□ **Elşad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi qələbənin üçüncü ili daha fərqli qeyd ediləcək. Çünki əvvəlki iki illə müqayisədə artıq Qarabağ tam azaddır, bütün ərazilərdə suverenliyimiz bərpa edilib. Rəşadətli Ordumuzun erməni faşizmini 44 günə məhv etməsindən sonra bölgədə mövcud olan separatizm isə 1 günlük lokal xarakterli antiterror tədbirləri ilə tarixə qovuşdu, terrorçu qüvvələr torpaqlarımızdan təmizləndi, separatçı liderlər isə Bakıda həbsdədir.

Ona görə də bu Zəfər Günü bir başqa bayram olacaq - Araik, Ruben, Bako və digər terrorçu quldurlar istintaq təcrüdəsində "çay içir", Xankəndi Ordumuzun və polisimizin nəzarəti altındadır, artıq parad hazırlığı da getməkdədir. Bundan böyük nə bayram ola bilər ki?! Bu da Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış tarixi qələbənin tam möhrünün vurulmasıdır.

"Yeni Müsavat" bildirir ki, Xankəndidə 8 Noyabr - Zəfər Gününe həsr olunan hərbi parad hazırlıq barədə "Telegram" kanalında videolar yayılıb. Görüntülərdə Zəfər paradında iştirak edəcək hərbiçilərimizin hazırlıq məşqləri yer alıb. Bu da təbii ki, qürurverici kadrlardır. Ordumuz Xankəndidə - o şəhər-

də parada hazırlaşır ki, burada 30 il separatizm və qondarma "artsax müdafiə ordu-su" mövcud olub. İndi isə şəhər əsl sahiblərinədir. Xankəndidən uzun illər bizə "meydan oxumuş" marionet rejim bunun əbədi olacağına özünü inandırmışdı. Ancaq qondarma rejimin yerləşdiyi binadan avantürüst bəyanatlar verənlər indi Bakıda həbsdədir. O baxımdan 8 noyabr Zəfər Günü bütün Qarabağın azadlığı tarixi kimi artıq qeyd edilə bilər, yəni sabah Qarabağın azadlığı bayramıdır! Bundan sonra yalnız bölgədə minaların tam təmizlənməsi, abadlıq və qayıdış reallaşacaq.

Polkovnik Şair Ramaldanov "Yeni Müsavat"a qeyd etdi ki, bu ilki Zəfər Günü Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərinin tam azad olun-

ması ilə seçilir: "Biz 44 günlük müharibədə torpaqlarımızı azad edəndə bölgədə separatçı rejim mövcud idi. Bu da ciddi narazılıq doğurdu və ekofəalların Şuşa-Xankəndi yolunda aksiya keçirməsi ilə etirazlar başlamışdı. Çünki səbr kasası daşmışdı və cəmiyyətdən separatçı qurumun Qarabağda qanunsuz hərəkətləri ilə bağlı etirazlar eşidilirdi. Biz bir tərəfdən qələbə qazanmışdıq,

amma digər tərəfdən Azərbaycan ərazilərində qanunsuz silahlı birləşmələr var idi, təxribatlar törədilirdi, bizə silahlı təhlükə var idi, mərkəzə təhlükə var idi, müqavimət göstərməyə çalışırdılar. Lakin müzəffər Ali Baş Komandan həmişə cəmiyyətin nə istədiyinə diqqətlə yanaşır. Vətən müharibəsindən əvvəl də xalqımızın nə istədiyi özünü göstərirdi. Ona görə cənab Ali Baş Komandan beynəlxalq arenadakı vəziyyəti də nəzərə alaraq, antiterror tədbirlərinin başlanmasına əmr verdi. Nəticədə biz dinc erməni əhalisinə zərər vermədən yüksək səviyyəli antiterror tədbirləri həyata keçirdik və separatçıları diz çökdürdük".

Polkovnikin sözlərinə görə, halbuki separatçı qüvvələr heç də zəif silahlanmamışdılar, sonradan aşkarlanan silah-sursat

anbarları bunu təsdiqləyirdi: "Amma Ordumuzun əməliyyatı o qədər tutarlı oldu ki, separatçıları bir sutka içində ağ bayraq qaldırmağa məcbur etdik. Bu, unikal antiterror tədbiri idi. Bundan sonra qısa zamanda Ali Baş Komandan Xankəndidə üçrəngli bayrağımızı qaldırdı. Cəmiyyət bu qələbəni böyük emosiya ilə qarşıladı. Bu, 44 günlük müharibədə qazanılmış qələbəyə bərabər qalibiyyət idi. Ona görə də düşünürəm ki, Zəfər Günü'nün bu ab-hava ilə keçirəcəyik. Biz bu günü gözləyirdik. İnsanlarda bir diskomfort yaranmışdı, o da Xankəndi, Xocalının azad olunmaması ilə bağlı idi. İndi isə bütün ərazilərimiz işğalçılardan və terrorçu rejimdən azad olunub, həmçinin sülhməramlıların nə zaman gedəcəyini də kimsə soruşmur, çünki hər şey dövlətimizin nəzarətindədir. Odur ki, bu böyük qələbə münasibətilə müzəffər Ali Baş Komandanı, qəhrəman Ordumuz və fədakar xalqımızı təbrik edirəm, hər kəsin gözü aydın olsun".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Bir neçə il bir siyasətçi haqqında təsəvvürün formalaşması üçün yetərlidir. Bu baxımdan erməni baş nazir də istisna deyil. Azərbaycanda həтта adamlar var ki, Nikol Paşinyanın fəaliyyətini hələ jurnalistlik dövründən izlədiklərini deyirlər.

Hüseynbala SƏLİMOV

Sadəcə, bugünlərdə Rusiya mənbələri belə xəbər yaydılar ki, Paşinyan Vatikanın ali ordenini alıb. Xəbər bizə çox maraqlı göründü, çünki dərhal sual yarandı: axı hansı xidmətlərinə görə?..

Əlbəttə, erməni baş nazir qərbçi siyasətçi kimi tanınır. Bu haqda ilk dəfə Rusiya siyasi dairələri danışmağa başladılar. Ona həтта "ad" da qoymuşdular - "sorosyonok", yəni ki, milyardçı Corc Sorosun uşağı!

Amma Rusiya mənbələrinin bu cəhdləri adi bir siyasi qərəz də ola bilərdi. İlk bir neçə ildə belə də oldu: Paşinyan özünü qərbçi adlandırmaq üçün hər hansı bir əsas vermirdi. Bəli, keçmiş Qarabağ separatçıları ilə yallı gədir, xarici və ya daxili siyasətdə bir qərbçi kimi nəzərcaracaq hər hansı islahat apar-mırdı. Qərb dairələri də ona ciddi bir maraq göstərmirdi-

Paşinyan Vatikanın ordenini aldı - hansı xidmətlərinə görə?..

lər, onu həтта böyük şəhərlərin merləri belə qəbul etmirdi...

Hər şey demək olar ki, ikinci Qarabağ savaşından sonra başladı. Paşinyan Azərbaycanla sülhdən danışmağa, anti-Rusiya bəyanatlarını verməyə başladı. Qeyd edək ki, bu sahədə xeyli irəlilədi. Amma burada bir məqam var: siyasətçi sınıq val deyil, o, boş-boşuna eyni bir melodiyı çala bilməz, siyasətçiye qiymət onun konkret əməllərinə görə verilməlidir...

Paşinyan haqqında isə hələ bunu demək olmur: bir daha deyirik ki, o, sülhdən danışır, anti-Rusiya bəyanatları ilə çıxış edir. Amma təəs-

süf ki, məsələ bundan uzağa da getmir...

Qərbçi siyasətçi olmaq çox böyük missiyadır. Baxmayaraq ki, Azərbaycanda da bu söz çox təəssüf ki, bəzi Qərb siyasətçilərinin təqsiri ucbatından axır vaxtlar bir xeyli devalvasiya edib. Amma qərbçilik ilk növbədə müəyyən dəyərlər sistemidir - bu, demokratiya deməkdir, bazar iqtisadiyyatıdır, bir çox sahələrdə tolerantlıqdır...

Paşinyanda bunların hansı var? Hələ ki bu xüsusda konkret söz demək olmur. O ki qaldı Qərbin bizim siyasi məkanda devalvasiya olunmasına, bunun bir məqamını qeyd etdik: təqsir bəzi Qərb

siyasətçilərindədir. Amma Qərb təkəcə Fransadan, həтта Baydendən və ya Makron-dan ibarət deyil. Biz də bəzən öz nəticələrimizlə tələsirik. Məsələn, son günlərdə deyilir ki, guya Qərb İsrailə birlikdə fələstinliləri qırır! Amma belədirmi? Əlbəttə ki, yox! İsrail hələ Fələstin Muxtariyyəti tərəfə birçə mərmə belə atmayıb - o, terrorçularla, HƏMAS və Hizbullahla vuruşur. Qeyd etmək lazımdır ki, Fələstin Muxtariyyətinin özünün Qəzadək HƏMAS hakimiyyəti ilə çox soyuq münasibətləri vardır. Amma əksər hallarda biz bunları nəzərə almırıq. Həm də ona görə ki, Qərb bizə yox, bizim düşmənlərimi-

zə qucaq açır. Hazırda onlar hər vasitə ilə Paşinyanı qızıdırır, Azərbaycana təzyiq etmək istəyirlər...

O ki qaldı Vatikan, Paşinyan onun üçün nə edib? Amma Azərbaycan Vatikan üçün önəm kəsb edən işlər görüb. Son illərdə iki Roma papası Bakıya səfər edib. Birincisi təyyarədən düşəndə demişdi ki, xristian Albaniyasının torpaqlarına gəlmişəm! İkincisi isə təxminən belə ərz etmişdi ki, mən bura niyə gəldiyimi bilmirəm! Bəli, bunlar da Qərbdən - ziddiyyətli, soyuq və qərəzli. Ona görə də təsadüfi deyil ki, o, bu gün Paşinyanın boynundan or-den asır...

Aqronom qıtlığı

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Əkil-vəkil quş idi,
 Ağaca qonmuş idi.
 Getdim onu tutmağa,
 O məni tutmuş idi"
(folklorumuz yeni aranjimanda)

Bizdə vəkllər və məhkumlar hərdən ağlaşma qururlar, deyirlər ölkəmizin vəkil sayı dünya standartından geri qalır. Filan ölkədə hər on min nəfərə filan qədər vəkil düşür, behman ölkədə nə bilim qədər - nəse, uzun temadır, başınızı ağrıtmay istəmirəm, heç bunun yüksək bir mənası-zadı da yoxdur. Ümumiyyətlə, hazırkı dünyada mənə axtaran adamın başı xarəbdir. Yaşamaq lazımdır. Pul qazanmaq lazımdır. Mənanı sonra da yapışdırmaq olur. Puluna minnət.

Nəse, mövzudan uzaqlaşmayaq, mövzumuz Paşinyandır... Zarafat edirəm, qorxmayın. Paşinyanın artıq bir mövzu olaraq cındırı çıxıbdır. Görünür, nəse təzə tema tapmalı olacağıq.

Yenə kor atı minib, Köndələn aşağı çapdıq... Mövzu hüquqşünas qıtlığıdır. Lakin qəribədir ki, təzəlikcə büdcə müzakirələri zamanı əmək naziri aqronomların sayının az olduğunu söylədi. **Sitat:** "Ölkədə universitetlər ehtiyacdən çox sayda hüquqşünas yetişdirir. Amma aqronom sayımız ehtiyaclarımızdan daha azdır". Sitatın sonu.

Belə çıxır hüquqşünas istehsalı yaxşıdır, lakin onları vəkil olmağa qoymurlar. Ya da özləri vəkil olmaq istəmir. Çünki bu iş müəyyən dərəcədə perspektivsiz fəaliyyət növünə çevrilmişdir (bu haqda az sonra).

Aqronom, xüsusilə bitkilərdən yaxşı baş çıxaran mütəxəssis qıtlığı fikriylə razıyam. Bizdə sovet dövründə bitkiçilik elmi sırf korrupsiya məkanı idi. Bir nəfər oranı inhisara almışdı, taxıl sortları yetişdirmək adıyla. Gəncədəki kənd təsərrüfatı institutu sırf rüşvətxorluq mərkəzi idi. Kənd yerində beş-on dana satıb hərə oradan uşağına bir saxta diplom əldə edirdi. Soxulcanla badımcanın, göbələklə dümbələyin fərqlərini bilməyənlər o "ali məktəbi" bitirib regionlarımızın canına dərəcə verirdilər.

Ancaq ortaya bir sual da çıxır ki, adam həkimi, heyvan həkimi sahəsində guya hansı böyük uğurlarımız var, bitki həkimlərindən də yarıyaq? Ona görə bu mənasız (yenə mənə) müzakirəyə nöqtə qoyuram. Gəlin sizə duzlu-məzəli, lakin olmuş hadisəni nəql edim. Mən də xəbərlərdən oxumuşam, çoxlu gülümşəm. Hərçənd kədərli hadisədir - başına gələn üçün.

Demək, "Xural TV" Yutub kanalını işlədən Əvəz Zeynallının məhkəməsi gədir. Onu polad zavodunun direktoru Rasim müəllimdən rüşvət almaqda suçlayırlar. Hərçənd Rasim müəllim özü də başqa ittihamla çoxdan türməyə basılmışdır, lakin mövzunu çox dərinləşdirməyə, içində batırıq.

Bu yaxında Zeynallı məhkəmədə Rasim müəllimlə üzləşəndə onu və prokuroru acılayıb. O səbəbdən hakim qərar çıxarıb ki, indən belə iclaslar Zeynallı olmadan keçirilsin. Yeni müttəhimə bir quş. Sonra vəkllər də deyiblər ta bizim burda nə işimiz var, əgər müdafiə elədiyimiz adam məhkəməyə gətirilmirsə. Beləcə, vəkllərə də bir quş. Ortada nə qalıb? Tamaşaçılar. Onlardan biri növbəti iclasda hakimə nəse deyib, hakim buna da bir quş qoyub - zaldan çıxarıb. Qalan tamaşaçılar həmrəylik əlaməti üçün salonu tərk ediblər. Külli tamaşaçılara quş qoyuldu mu? Hə, indi Əvəz Zeynallının məhkəməsi adlı o tragikomediya hakim, zərərçəkən və prokurorun iştirakı ilə keçirilir. Bir növ, əski zamanlardakı "troyka" - üçlük məhkəməsi fəson hadisə yaranır.

Ancaq 3 tərəf də çox deyilmi? Bizə aqronomlar lazımdır, sən isə orada armatur zavodu müdirinin şikayəti üçün bir sürü adamı avara eləyirsən... Təklif edirəm növbəti iclaslara prokuror yoldaş da qatılmasın. Qalsın zərərçəkən və hakim.

Zərərçəkənin artıq türmədə yatdığını nəzərə alsaq, işi hakim təkbaşına da idarə edə bilər.

Sovet vaxtı buna görə pambıq planı artıqlamasıyla yerinə yetirdi. İndi isə pambıq tarlada tökülüb qalıb, yağın yoxdur.

Zəngəzur dəhlizi ətrafında siyasi intriqa sənətimək bilmir. "Yeni Müsavat"-ın siyasət şöbəsi yazır ki, Qərbdəki bəzi məkrli qüvvələr bunu həttə Azərbaycana qarşı ittihamla çevirməyə çalışır. Guya Bakı zor gücünə də olsa bu marşrutu açmaq niyyətindədir. Halbuki Azərbaycan bunu istisna edib. İkinci yandan, məsələ ən əvvəl iqtisadiyyatla, regional əməkdaşlıq və logistika ilə bağlıdır ki, bunda da hamıdan çox illərdir blokada şəraitində olan Ermənistan maraqlı olmalıdır. Orada isə...

"Qərb, Mərkəzi Asiya ölkələri və Azərbaycan Zəngəzur dəhlizində maraqlıdır". Bunu Ermənistan baş nazirinin keçmiş müavini, Ermənistan Amerika Universitetinin Biznes və İqtisadiyyat Kollecinin dekanı Vaçə Qabrielyan yerli mediaya bildirib. Onun fikrincə, bu maraqlı əsasən Qərbin iqtisadi potensialından, ilk növbədə Mərkəzi Asiya ölkələrinin və Azərbaycanın resurslarından istifadə kontekstində mövcuddur. Rusiyanın bu daşınmaların Ermənistan ərazisindən keçməsinə maraqlı olub-olmaması sualını cavablandıraraq sabiq baş nazir müavini deyib ki, Moskvanın elə bir iqtisadi marağı yoxdur, o, marşrutların Ermənistan ərazisindən keçməsinə daha çox, onları nəzarətdə saxlamaqda maraqlıdır. "Rusiya Azərbaycanla eyni həvəslə işləyir. Rusiya iqtisadiyyatını İranla birləşdirən və Şimal - Cənub istiqamətində mal axını təmin edən əsas magistral nöqtəyi-nəzərdən Ermənistanı yox, Azərbaycana diqqət yetirirlər. Onların əsas kommunikasiya kanalı həmişə Azərbaycanla olub", - Qabrielyan əlavə edib.

Məsələ də ondadır ki, dəhlizə məhz Rusiya nəzarət etmək istəyir. Paşinyan hökuməti isə bunun əleyhinədir. Sonda kim deyən olacaq? Ermənistan Azərbaycan deyənə qəbul edəcəkmi? Sabiq xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarova görə, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı ümumi vəziyyəti nəzərə alsaq, bunu Azərbaycan Ermənistandan istəməyə bilər: "Çünki 1920-ci ildə Zəngəzur, 1929-cu ildə isə Göyçə mahalı Ermənistanı verilib. Zəngəzur 4 min kv km-ə yaxın ərazini əhatə edir. Göyçə mahalı və onun ətrafında olan ərazilər isə 12 min kv km-dir. Ona görə də Zəngəzur məsələsi məhz fərqli müstəvidə öz həllini tapacaq". Bu açıqlama nə deməkdir, yeni torpaqların geri alınması və ya hansısa ərazi mübadiləsi şəkildəmi? Axı Azərbaycan Prezidenti Zəngəzura qayıdış modelini açıqlayıb - minik avtomobilləri ilə...

Zəngəzur dəhlizi ətrafında yeni intriqa - mürəkkəb oyunun sadə həlli..

Qərbdəki məkrli qüvvələr prosesi Azərbaycana qarşı çevirir, guya Bakı zorla dəhlizi açdıracaq; İrəvan isə yola nəzarətin Rusiyada olmasına qarşıdır - bu strateji savaş necə bitəcək?

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirovun "Yeni Müsavat"a sözlərinə görə, İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatandan sonra regionda yeni reallıqlar meydana gəldi. Onun zənnincə, bu reallıqlar fonunda Zəngəzur dəhlizinin açılması böyük geoiqtisadi əhəmiyyət kəsb edirdi, yəni keçmiş münafişə ilə heç bir əlaqəsi yox idi: "Bu dəhliz Ukrayna müharibəsi, dünyada iqtisadi tellərin qırılması səbəbindən Orta dəhliz məsələsini aktuallaşdırdı. Yeni təkə Ermənistan-Azərbaycan arasındakı kommunikasiyalar məsələsi deyildi. Bəli, zaman-zaman bunu Qarabağ məsələsi ilə əlaqələndirmək istəyiblər, amma heç bir aidiyyəti yoxdur. Təbii ki, üçtərəfli bəyanatda bununla bağlı razılaşma var, amma keçmiş münafişəyə ilə bir-birini bağlamırlar. Sadəcə, kommunikasiyaların blokadan götürülməsi bərdə İrəvanın öhdəlikləri mövcuddur". **X.Bəşirov dəhlizin açılmasının global əhəmiyyəti olduğunu düşünür. O, Brüssel danışıqlarının hər birində Zəngə-**

zur koridorunun açılmasına dəstək ifadə olunduğunu yada salaraq, Vaşinqtonun da buna etiraz etmədiyini, həmçinin bir müddət direniş göstərən Tehranın artıq mövqeyində yumşalma müşahidə olunduğunu hesab edir: "Buna qarşı gedənlər bilir ki, dünya dəhlizin açılmasından fayda görəcək. Amma ən çox Türk dünyasına töhfəsi olacaq deyə əngəl olmağa çalışan mərkəzlər var. Bütün hallarda halqanın bitməsi lazımdır, qırılmış yol bərpa olunmalıdır. Çünki Orta dəhliz olmasa, dünyanın iqtisadi bağları qopmuş vəziyyətdə ciddi fəsadlar verəcək. Sadəcə, balaca Ermənistan Fransa kimi dövlətlərin vasitəsilə prosesi pozmağa çalışır və elə bilir ki, dayaz ağıllı bu siyasəti sona qədər yürütmək qabiliyyətinə malikdir. Əksinə, biz İrəvana artıq alternativ göstərmişik, İran ərazisindən keçməklə Naxçıvana yol var. Bundan sonra Ermənistan ağıllı başına topalayıb seçim etməlidir. Üstəlik, əldə edilmiş üçtərəfli razılaşma əsasında iş aparırıq, əgər Ermənistan öhdəliyini yerinə yetirməse, uduzan tərəf özü olacaq".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı xatırladır ki, Lemkin İnstitutu "qırmızı bayraq" xəbərdarlığı edib və iddia edib ki, "Azərbaycan yaxın günlərdə və ya həftələrdə Ermənistanın cənubunu ələ keçirə bilər". Onun sözlərinə görə, Qarabağda erməni separatizminin ləğvindən sonra Qərb mediasında aparılan kampaniyanın davamı olduğu bildirir: "Lemkin İnstitutunun erməni diasporu/lobbisi ilə sıx əlaqələri fonunda belə bir iddia o qədər də təəccüblü görünür. Və ötən ilin sentyabr döyüşlərindən öncə Azərbaycan üçün elan edilən "qırmızı bayraq" xəbərdarlığı yenidən təkrarlanır, Qərb mediasında "Ermənistanın işğalı" iddiası kütləvi kampaniyaya çevrilir. Bu situasiya sərhəddə erməni təxribatına hazırlığın gətirdiyi ehtimalı gücləndirir və "Azərbaycanın müdaxiləsi" haqda iddialarla ictimai rəyi formalaşdırmaq, "alibi" yaratmaq gedişi edildiyi görünür. Mümkün es-kalasiya ssenarisinə təkə Ermənistan ağıllı başına topalayıb seçim etməlidir. Üstəlik, əldə edilmiş üçtərəfli razılaşma əsasında iş aparırıq, əgər Ermənistan öhdəliyini yerinə yetirməse, uduzan tərəf özü olacaq".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Sabah-noyabrın 8-də 50 milyonluq Azərbaycan xalqı Zəfər Günü'nün üçüncü ildönümünü qeyd edəcək. Şəhidlərimizin canı, qazilərimiz və ordumuzun şücaəti hesabına 8 noyabrda Şuşanın azad edilməsi 10 noyabr 2020-ci ildə Ermənistanın məğlubiyyətini qəbul etməsi və üçtərəfli bəyanatın imzalanması ilə nəticələndi. Beləliklə, torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən uzun illər davam edən işğalına son qoyuldu - 44 günlük müharibə Azərbaycanın qələbəsi ilə bitdi.

Bu zəfər sözsüz ki, həm də Azərbaycan xalqının birliyi, siyasi həmrəyliyi, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev ətrafında müqəddəs amal naminə sıx birləşməsi nəticəsində mümkün oldu. Vətən Müharibəsi zamanı bütün dünya bunu gördü, birliyimizin sarsılmazlığına əmin oldu.

Şübhəsiz, həmrəylik Azərbaycan xalqının böyük sərvəti və dəyəridir. Bunun qədrini hamılıqla yaxşı bilməliyik. Artıq buna da şübhə yox ki, Azərbaycan xalqı tarixdə qalib xalq kimi anılacaq.

44 günlük müharibədən sonra keçirilən lokal hərbi əməliyyatlar, nəhayət, 19-20 sentyabrda bir günlük antiterror tədbirləri ilə ərazimizdə erməni separatizminin kökü birləşməli kəsilmiş oldu. Separatçıların işğalındakı ərazilərimiz tam qaytarıldı. Artıq münaqişə başa çatıb. Azərbaycan öz suverenliyini bütün ərazilərində bərqərar edib.

Bəs qələbəmizi qəbullanmayan ölkə, paytaxt qaldı mı? Yəqin ki, ən əvvəl Ermənistanın "böyük bacısı" Fransanın adını çəkmək lazım gəlir. Rusiya necə? Söyləmək olarmı ki, Moskva da konfliktin bitdiyi ilə barışıb və daha bizə pisliliyi keçməz? Ümumiyyətlə, neçə ölkə və təşkilat halal qələbəmizi bu günədək "həzm edə" bilməyib və onların Azərbaycana hansı zərəri dəyə bilər? Bakı bundan sonra, xüsusən də gələn il nələri nəzərə almalıdır?

Politoloq Oqtay Qasımov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, 8 noyabr Zəfər Günü Azərbaycanın ən yeni tarixinin ən möhtəşəm hadisələrindən biridir. Azərbaycan 30 il erməni işğalı altında olan torpaqlarını azad etdi, işğala son qoydu və öz ərazilərində suveren hüquqlarını tam şəkildə bərpa etdi. Əlbəttə, 8 noyabr çox böyük gündür. Azərbaycan yeni reallıqlar yaratdı. Və bu reallıqlar getdikcə daha çox ölkələr tərəfindən qəbullanmağa başlanır: "Son dövrlər diqqət etdiyimizdə hətta Fran-

Qələbəmizlə barışmayan kim qaldı? - sülh sazişinədək aktual olacaq sual

Oqtay Qasımov: "Yeni reallıqlar getdikcə daha çox ölkələr tərəfindən qəbullanmağa başlanır"

Yusif Bağırzadə: "Rusiyanın Cənubi Qafqazdan sıxışdırılıb çıxarılması üçün Ermənistandan alət kimi istifadə edən ölkələr hələ də qələbəmizi həzm etməkdə çətinlik çəkir"

sanın özü belə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü birmənalı şəkildə qəbul etdiyini söyləyir. Bu baxımdan götürüldükdə yeni reallıqların qəbul edilməsi də kifayət qədər zaman apardı. Son dövrlərə qədər İranın bu məsələ ilə bağlı neqativ davranışları var idi. Artıq İranın açıqlamalarında da müsbət istiqamətdə müəyyən dəyişiklikləri görməkdəyik. O ki qaldı Rusiyaya, Rusiya tərəfindən böyük ölçüdə bu reallıqlar qəbul edilib. Heç təsadüfi deyil ki, Rusiya prezidenti, o cümlədən Rusiyanın digər rəsmi şəxslərinin açıqlamalarında onlar Qarabağı Azərbaycanın tərkibində qəbul etdiklərini söyləyirlər. Doğrudur, bu açıqlamalarda Ermənistan cəmiyyətinə ünvanlanmış mesajlar da var, amma bununla bərabər hesab edirəm ki, Rusiya da böyük ölçüdə yeni reallıqları qəbul edib.

Bu reallıqları hələ qəbul etməyən ölkələr də var. Bunların başında yenə Fransa gəlir.

Bəzi Avropa ölkələrində isə hələlik bununla bağlı suallar qalmaqdadır, ikili standartlar hələ də davam etməkdədir. Bir neçə gün öncə ölkəmizdə səfərdə olan Almaniyaya xarici işlər nazirinin də açıqlamasına diqqət etsək, ən azı bir-iki ay öncəki açıqlamalarından xeyli dərəcədə fərqləndiyini görə bilərik. Almaniyalı nazir İrevanda da Bakıda da Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü birmənalı dəstəklədiklərini bəyan etdi. Yeni bunlar ciddi hadisələrdir".

Politoloq hesab edir ki, işğal dövrü bitdikdən sonra Azərbaycan daha böyük çağırışlarla qarşı-qarşıya qalıb və bunları da dəf etməkdədir: "Qeyd etdiyimiz kimi, artıq dünyanın əksər ölkələri yeni reallıqları yavaş-yavaş qəbul etməyə başlayıblar. O ki qaldı gələcəkdə Azərbaycan əleyhinə olacaq davranışlara, bunlar da gözəniləndir. Xüsusilə də Ermənistan üzərindən Güney Qafqaza soxulmağa çalışan Fransa bu məsələdə bizə hələ bundan sonra da problemlər yaratmaqda davam edəcək. Bu davranışlardan biri də vaxtı dəqiq təyin edilməyə yaxın dövrlərdə BMT-də növbəti dəfə anti-Azərbaycan dinləmələrin keçirilməsi təşəbbüsüdür. Bundan sonrakı dövrdə Azərbaycana qarşı ən çox iki istiqamətdən təzyiqlər ediləcək. Birincisi, Qarabağ erməniləri məsələsi ilə Fransa, Ermənistan və digər onlara qoşulan ölkələr manipulyasiya etməklə Azərbaycana təzyiq etməyə çalışacaqlar. İkincisi, son dövrlər Qərb mətbuatında guya Azərbaycanın Ermənistanın cənubuna-Zəngezura hücumunun olacağı təbliğatı aparılır. Bu, Azərbaycana qarşı tərbiyəvi və məqsəd beynəlxalq səviyyədə Azərbaycana qarşı təzyiq formalaşdırmaqdır. Türkiyə ilə rəqabətdə olan və Türk dünyasının integrasiyasını istəməyən dövlətlərin Azərbaycana qarşı təzyiqləri və qeyri-dost davranışları davam edəcək".

Politoloq Yusif Bağırzadə isə bildirdi ki, bu gün dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasının sevincini, qururunu yaşayır. Cəmi 44 gün ərzində 30 il işğal altında qalmış ərazilərin düşməndən təmizlənməsi, Azərbaycan əsgərlərinin şücaəti dünya hərbi elmi üçün böyük şücaətlik, yenilik nümunəsi oldu. Qələbədən keçən üç il ərzində bir çox proseslər baş verib: "İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə təmir-bərpa, quruculuq işlərinə start verilib. Dağıdılmış, viran qoyulmuş şəhər və kəndlərimiz demək olar ki, sıfırdan yenidən tikilir. Olduqca iri həcmli layihələrin həyata keçirilməsi üçün müvafiq addımlar atılıb, "Böyük qayıdış Proqramı"nın icrasına başlanılıb.

Bununla yanaşı, üç il ərzində suverenliyin bərpası istiqamətində də çox mühüm addımlar atılıb. Laçın sərhəd-gömrük məntəqəsinin qurulması ilə başlayan və bu ilin sentyabr ayında həyata keçirilmiş antiterror tədbirləri ilə başa çatan fəaliyyət nəticəsində bu gün ölkəmizin hər yerində müqəddəs bayrağımız dalğalanır. Artıq ərazilərimizdə nə erməni hərbi birləşmələri, nə də xunta rejimi deyilən hər hansı bir qurum yoxdur".

Y. Bağırzadə qeyd etdi ki, bu gün dünyanın bütün ölkələri, o cümlədən də Ermənistanın öz tərəfindən Azərbaycanın ərazi bütövlüyü birmənalı olaraq tanı-

nır. Amma buna baxmayaraq, Azərbaycanın tarixi Zəfərini həzm edə bilməyən, bu səbəbdən də möhtəşəm qələbəmizin yaratdığı reallıqları hələ də qəbul etmək istəməyən ayrı-ayrı dövlətlər də var: "Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyıram deyib öz məqsədləri üçün, Cənubi Qafqaz maraqlarını təmin etmək üçün əsas-sız fikirlər irəli sürənlər də var. Əvvəl "Azərbaycan Qarabağda yaşayan ermənilərin təhlükəsizliyini təmin etmək iqtidarında deyil" deyib ərazilərimizə soxulmaq istəyənlər, indi də onların geri qayıdışı və təhlükəsizliyi üçün hansısa beynəlxalq mexanizmlərdən dəm vururlar. Bu ölkələrin başında isə Fransa gəlir. Fransa kimi dünyaya "ədalət və beynəlxalq hüquq dərsi" keçməyə cəhd edən bir ölkə Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülhün və təhlükəsizliyin yaradılması üçün töhfə vermək əvəzinə açıq şəkildə separatizmi müdafiə etməklə məşğuldur. Afrikadan qovulan, dünyada nüfuzunu itirmiş Fransa üçün bu gün hər hansı ad altında Cənubi Qafqaza soxulmaq bir nömrəli vəzifəyə çevrilib. Bunu Avropa İttifaqının bəzi ölkələri, o cümlədən ABŞ, Kanada və digərləri haqqında da demək olar. Rusiyanın Cənubi Qafqazdan sıxışdırılıb çıxarılması üçün Ermənistandan alət kimi istifadə edən ölkələr hələ də qələbəmizi həzm etməkdə çətinlik çəkir".

Bu gün hər nə qədər neytral mövqedə qaldığını nü-

mayış etdirsə də münaqişənin artıq tarixə çevrilməsi, ölkəmizin öz ərazi bütövlüyü və suverenliyini təmin etməsi rəsmi Moskvanın da bəzi maraqlarına cavab vermir. Belə ki, Rusiya münaqişənin başa çatmasını özünün maraqlarına təhdid olaraq görür. İlk növbədə ona görə ki, münaqişənin bitməsi sülhməramlı kontingenti müddət başa çatana kimi ərazilərimizi tərk etməsi məcburiyyətində qoyacaq. İkinci bir tərəfdən, münaqişə tərəflərinə təzyiq imkanları da əldən çıxıb ki, bu da Rusiyanı indiki mərhələdə narahat edir. Elə ona görə də Rusiya indi bütün imkanları ilə ərazilərimizi tərk etmiş ermənilərin bir hissəsinin geri qayıtmasına və onların təhlükəsizliyi bəhanəsi ilə ərazilərimizdə qalmağa cəhdlər edir.

Amma kimin nə deməsindən, hansı oyunlar oynamasından asılı olmayaraq hər hansı bir gücün bizi bir dövlət olaraq öz maraqlarımızdan geri çəkilməyə məcbur etməsi mümkün deyil. Azərbaycanın öz fəaliyyətini və atacağı addımları hansısa ölkənin istəyi ilə həyata keçirdiyi dövrlər artıq çox-çox uzaqlarda qalıb".

Ekspertin sözlərinə görə, indi ölkə olaraq özümüzə düşən vəzifə, sərhədlərimizin möhkəmləndirilməsindən və sürətli şəkildə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə məskunlaşmanı həyata keçirməkdən ibarət olmalıdır: "Qarabağı könüllü tərk edən erməni əhaliyə qayıdıb-qayıtmayacaqlarını bəyan etmələri üçün konkret vaxt qoyulmalıdır. Biz uzun müddət ərzində onların nazı ilə oynamalı deyilik. Bundan sonra infrastrukturunu yerində olan, yaşamaq üçün şərait olan ərazilərə, yəni Xankəndi və ətraf rayonlarda məskunlaşma həyata keçirilməlidir. Paralel olaraq müttəfiq ölkələrlə diplomatik fəaliyyət gücləndirilməli və xaricdən üzərimizə gələn təzyiqlərin neytrallaşdırılması üçün istər Avropa İttifaqı ölkələrindəki tərəfdaşlarımız, istərsə də digər dövlətlərlə birgə fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün addımlar atılmalıdır".

□ **Etibər SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Krimla bağlı açıqlamada Rusiya prezidenti Vladimir Putin səthaltı deyib ki, əgər Ukrayna Krimdə rus xalqına, onun dili və mədəniyyətinə normal münasibət bəsləsəydi, Rusiya yarımadaı öz tərkibinə qatmazdı. Dövlət başçısı bunu Rusiya İctimai Palatasının üzvləri ilə görüşündə söyləyib.

Onun sözlərinə görə, Rusiyanın Ukrayna ilə normal, müasir, dostluq münasibətləri olsaydı, o zaman, məsələn, Krimla bağlı məlum addımı atmaq heç kimin ağlına da gəlməzdi. Putin həmçinin iddia edib ki, yaranmış durumda Rusiya insanları "nasist pisliliyindən" qorumağa borclu idi.

"Biz, sadəcə, Krimdə yaşayan insanların müdafiəsinə qalxmaqdan başqa heç nə edə bilməyəcəyimiz bir seçim qarşısında qoyulduq. Eyni proses daha sonra Donbas və Novorossiyada gəldi" - Kreml başçısı əlavə edib.

Putin nə dərəcədə haqlıdır? Tutaq ki, bir ölkənin daxilində insan haqları problemi var, məgər bu, işğala əsas verir? Beynəlxalq hüquq necə olsun bəs? Putinin bu açıqlaması rusdilli əhalinin kompakt yaşadığı postsovet ölkələrinə, xüsusilə Qazaxıstana da mesaj və ya hədə deyil ki?

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov Kreml sahibinin durmadan mövqelərini itirdiyini söylədi: "Putin Krimdə rus xalqına, rus dilinə, mədəniyyətinə hörmət edilmədiyi və buna görə ərazini Rusiyaya ilhaq etmək məcburiyyətində qaldıqları barədə söylədikləri işğala bəraət qazandırmaq və rus cəmiyyətinin müharibə ilə bağlı günbəgün artan narazılığı dayandırmaq üçün uğursuz cəhddir. Rusiyanın təcavüzkar siyasəti üçün Kreml hər cür bəhanə və yalanlar uydura bilər. Həmin məntiqə götürəndə dünyanın hər guşəsində ruslar yaşayır və heç də hər yerdə həmin millətə yüksək sevgi və rəğbət göstərilir. Baltıyanı ölkələrdə, ümumiyyətlə, rus dili qadağan edilib. Amma Putin ora hücum edə bilmir. Çünki NATO müttəfiqləridir. Kreml adətən hədələyici və şantaj üslubundan yararlanıb. Rusiya ölkələrə yatırımlarla, maliyyə və iqtisadi, ticarət vasitələri deyil, hərbi gücün hesabına daxil olur. Lakin Ukrayna-Rusiya müharibəsi göstərdi ki, hərbi vasitə heç də həmişə nəinki uğur gətirmir, hətta böyük fəlakətlərə gətirib çıxarır. Putin istər xaricdə, istərsə də daxilə mövqelərini itirməkdədir. Moskva tarixən özünün nüfuz dairəsində olan coğrafiyanı əldən verir. Orta Asiya, Qazaxıstan ehtiyatla da olsa, Çinlə və Qərblə yaxınlaşmağa üstünlük verir. Cənubi Qafqaza Ermənistanla konfrontasiya mövcuddur və İrəvan Qərbin regiona gəlməsi üçün alət rolunu oynayır. Moldova və Gürcüstanla soyuq münasibətlər qalır. Göründüyü kimi, Belarus və

Putindən postsovet ölkələrinə şifrəli mesaj

Əli Orucov: "Putin istər xaricdə, istərsə də daxilə mövqelərini itirməkdədir"

Şəhla Cəlilzadə: "Burada Rusiyaya ilhaq modeli baş tutmayıb, çünki..."

Asif Nərimanlı: "Putinin mesajının ünvanlarından biri Astana ola bilər"

Tacikistan istisna olmaqla, bütün postsovet məkanında Moskvadan qaçma meyilləri güclənərkəndir. Bunu Kreml anlayır. Odur ki, Putin hədələyici ritorika ilə ölkələrə təcavüzkar niyyətdən vaz keçmədiyi xəbərdarlığını edir. Məncə, Moskva indiki halda bütün keçmiş müttəfiq respublikalarda rus xalqını, rus dilini və mədəniyyətini qorumaq bəhanəsi ilə müharibə etmək istəməzdi. İkinci Dünya müharibəsində Almanıya da Polşaya alman xalqını qorumaq üçün səhnələşdirilmiş təxribat quraraq təcavüz etdi. Sonucu da məlumdur. Bu bəyanat həm də beynəlxalq hüquq normalarına Rusiya prezidentinin göstərdiyi neqativ münasibətdir. Bir daha təsdiqləndi ki, BMT TŞ-nin 5 daimi üzvündən biri olaraq Rusiya beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin təminatçısı deyil, təhlükə və qorxu mənbəyidir. Eyni zamanda beynəlxalq hüquq normaları və hamılıqla qəbul edilən prinsiplər Rusiya üçün vacib əhəmiyyət kəsb etmir".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə təmsilçisi olduğu Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin çox maraqlı bir sorğusunda ortaya çıxan nəticələri bir daha gündəmə gətirdi: "Rusiya daima rus icmasıdan öz imperial məqsədləri üçün istifadə edib. Buraya Rusiya maraqlarını qorumaq məqsədilə müvafiq müdaxilə, işğal, psevdoreferendum keçirilməsi yolu ilə ilhaq etmək aid edilə bilər. Bu ssenari hələ ki Krim-

da və Donbasda reallaşdırılıb. Gürcüstanın Şimali Osetiya və Abxazıya bölgələrinə Rusiyanın müdaxiləsi ilə separatizm canlı tutulsa da, hələ ki burada Rusiyaya ilhaq modeli baş tutmayıb, çünki Gürcüstan Ukrayna qədər irəli gedə bilmədi, yaxud getmək istəmədi. Ukraynanın irəli gətirməsi deyərək NATO ilə üzvlük danışıqları nəzərdə tutulur. Yeni hər bir global gücün qırılmaz xətləri var. Məsələn, İran üçün bu, regionda sərhədlərin toxunulmazlığı, Çin üçün milli sərhədlərinin qorunması, Rusiya üçün isə postsovet sərhədlərinin pozulmasıdır. Yeni Rusiya bu arealda yerləşən dövlətlərin öz təsirindən kənaraşaraq Qərb siyasi-iqtisadi-hərbi təsir arealına düşməsinə milli maraqlarına təhdid hesab edir. Bu anlamda, Ukrayna Rusiyanın milli-imperial maraqlarına təhdid edirdi və nəticə etibarilə günümüzdə yaşananlara şahid oluruq. STM tərəfindən 2023-cü ilin 28-31 may tarixlərində, 384 respondent arasında keçirilən sorğu nəticələrində də bu əks olunmaqdadır. Belə ki, respondentlərin 32,2%-i Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlanmasının əsas səbəbləri olaraq Rusiyanın global maraqlarını, 31,2%-i Ukraynanın Qərb təşkilatlarına (Aİ, NATO) üzv olmaq istəyini qeyd etmişdilər. Rusiya hazırda KTMT və Avrasiya İqtisadi Birliyi üzvü olan Qazaxıstan barədə bənzər narahatlıq keçirmir, çünki Qazaxıstan siyasəti anti-Rusiya təmayüllü deyil və Rusiya üçün təhdid xarakteri daşıyır.

Burada son illərdə həyata keçirilən C5+1 formatlı Qərb inisiativli görüşlər Qazaxıstanın KTMT-dən ayrılması ilə nəticələnsə, əslində gələcəkdə bənzər narahatlıqları dilə gətirməyə əsas verə bilər, lakin hazırkı dövrdə belə bir narahatlıq yoxdur. Həmçinin güc tətbiqi beynəlxalq münasibətlərin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Hazırda beynəlxalq münasibətlər daha çox güc tətbiqi ilə təsis olunur, nəinki diplomatiya və beynəlxalq hüququn tənzimləmələri ilə. Əslində beynəlxalq hüququn əsas tənzimləyici orqanı olan BMT də hazırda qeyri-ışlək vəziyyətdədir. Yeni dünya nizamı təsis olunanaqədər bu sistemdə xaos və hüququn deyil, gücün üstünlüyü qalmaqda davam edəcək".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı Putinin hədəflərindən birinin bu ölkəyə bələdçiyini qeyd etdi: "Rusiya Krimin ilhaqına haqq qazandırmaq üçün həmişə müxtəlif iddialar, fikirlər irəli sürüb. "Nasist", yaxud "mehriban münasibətlər" məsələsi də bu bəhanələrdən biridir. Bəzən də Xuruşovun Krim Ukraynaya verməsi kimi fikirlər irəli sürülür. Lakin SSRİ dağıldandan sonra yaranmış beynəlxalq münasibətlər sistemini, bu sistemin istinad nöqtəsi olan beynəlxalq hüququ Rusiyanın özü də qəbul edib və Krimin ilhaqı faktiki işğaldır. Buna hansısa formada haqq qazandırmaq mümkün deyil. Sadəcə olaraq, artıq beynəlxalq hüquq və onun üzərində qurulan beynəlxalq münasi-

bətlər sisteminin qalmadığı faktı da ortadadır. Buna görə Rusiyanın Ukraynaya hücum etməsindən sonra haqlı olaraq, dünyanın artıq əvvəlki vəziyyətə qayıtmayacağı bildirilir. Putinin Krimin ilhaqını indi "Ukrayna ilə münasibətlər" məsələsi fonunda şərh etməsi isə postsovet ölkələrinə də ünvanlayıb. Rusiya açıq təhddir. Kreml zaman-zaman belə təhdidlər irəli sürüb, indi - Qərblə mübarizənin hər keçən gün daha da açıq müstəviyə keçdiyi vaxt bu təhdidin yenidən təkrarlanması digər ölkəyə me-

saj xarakteri daşıyır. Məsələn, Qazaxıstan Rusiyaya qarşı müəyyən sanksiyalara qoşulur, o cümlədən Makronun səfəri fonunda Qərblə münasibətlərdə yaxınlıq artır. Putinin mesajının ünvanlarından biri Astana ola bilər. Eləcə də digər postsovet ölkələrinə də ünvanlayıb. Rusiya açıq şəkildə bəyan edir ki, Moskva ilə onların istədiyi kimi münasibət qurmayan ölkələrə hücum edə, yaxud daxilə problemlər yarada bilər".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

42 kq narkotikin Azərbaycana keçirilməsinin qarşısı alındı

Dövlət sərhədinin etibarlı mühafizəsinin təmin edilməsi, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri çərçivəsində Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) Sərhəd Qoşunlarının "Horadiz" sərhəd dəstəsinin əməkdaşları tərəfindən 42 kiloqram 85 qram narkotik vasitənin qaçaqmalçılıq yolu ilə Azərbaycan Respublikasının ərazisinə keçirilməsinin qarşısı alınıb.

DSX-dən Musavat.com-a bildirilib ki, noyabr ayının 1-də saat 14:40-da Zəngilan rayonunun Hacı kəndi yaxınlığında yerləşən sərhəd zastavasının xidməti ərazisində 7 kiloqram 650 qram narkotik vasitə marixuana aşkar olunaraq götürülüb.

Həmin tarixdə, saat 18:35-də Füzuli rayonu Mahmudlu kəndi yaxınlığında yerləşən sərhəd zastavasının xidməti ərazisində sərhəd naryadı 1 nəfər naməlum şəxs tərəfindən İran İslam Respublikasından Azərbaycan Respublikası istiqamətində dövlət sərhədinin pozulmasını müşahidə edib.

Sərhəd pozucusunun gizləndiyi yeri təyin etmək məqsədilə havaya pilotsuz uçuş aparatı qaldırılıb, xidməti itlər də cəlb edilməklə keçirilmiş kompleks sərhəd axtarış tədbirləri nəticəsində 1 nəfər İran vətəndaşı saxlanılıb.

Saxlanılan şəxsin uzun illərdir müqabil ərazidə narkotik vasitələrin qaçaqmalçılığı ilə məşğul olan qruplaşmanın üzvü olduğu müəyyən edilib, üzərinə baxış zamanı ümumi çəkisi 31 kiloqram 50 qram narkotik vasitə (3 kq metamfetamin, 28 kq marixuana, 0.50 qır tiryək) və narkotik tərkibli güclü təsiredici vasitə hesab edilən 2000 ədəd Metadon M-40, 600 ədəd Pregabalin-150 müxtəlif təyinatlı dərman preparatları aşkarlanıb.

Noyabrın 4-də saat 10:55-də Füzuli rayonu Böyük Bəhmənli kəndi yaxınlığında yerləşən sərhəd zastavasının xidməti ərazisində qaçaqmalçılar tərəfindən gizlədilmiş 3 kiloqram 385 qram narkotik vasitə marixuana aşkar olunaraq götürülüb.

Faktlar üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan türk ölkələrinə ortaq əlifbanın tətbiqini təklif edib. Bu barədə o, noyabrın 3-də Türk Dövlətləri Təşkilatının 10-cu Astana (yubiley) sammiti zamanı bildirib. Təklif Türk Dövlətləri Təşkilatının katibliyinə təqdim edilib. Ərdoğan bunun təşkilat tərəfindən diqqətlə nəzərdən keçiriləcəyinə ümid etdiyini bildirib.

Ekspertlər hesab edir ki, ümumi kökə və mədəniyyətə sahib olan türk xalqlarının bir-biri ilə sürətli inteqrasiya proseslərinin gətirdiyi müasir mərhələdə bu xalqların ortaq əlifba və imlaya sahib olmalarının müstəsna əhəmiyyəti var. Ortaq türk ədəbi dilinə aparan yolda vahid əlifbanın mövcudluğu ilkin şərtlərdəndir.

Elmi-təcrübi əsası M.F.Axundov tərəfindən hələ XIX əsrdə qoyulan yeni ortaq əlifba problemi 20-ci əsrin əvvəllərində bir daha aktuallaşdı və türk xalqları arasında birinci olaraq 1922-ci ildə Azərbaycanda ümum-

ca siyasi-ictimai əhəmiyyət daşıyır. Qeyd edək ki, son dövrdə istər Azərbaycanda, istərsə də Türk dünyasında türklər üçün ortaq ünsiyyət dili ilə bağlı bir sıra araşdırmalar aparılsa da, ortaq ünsiyyət dilinə gedən yolda əlifba və imla problemləri hələ də sistemli və hərtərəfli araşdırma obyektı olmayıb və bu sahədə fikir ayrılıqları bu gün də mövcuddur. Əlbəttə ki, Türk dünyasında latın əlifbasına keçməklə bağlı ciddi addımlar atılıb. Azərbaycan, Türkmənistan və Özbəkistanda yeni latın əlifbalı qəbul edilib. Son dövrlərdə Qazaxıstanda da latın əlifbasına

Türk dövlətlərinin ortaq əlifbası - niyə də olmasın...

Firudin Cəlilov: "Azərbaycan Respublikası 30 ildən artıqdır ortaq türk əlifbasını işlədir"

etdiyi əlifba latın qrafikalı ortaq türk əlifbasıdır. Bu əlifba 35 il öncə hazırlanıb və 1991-ci ilin sonu, 1992-ci ilin əvvəlində Azərbaycanda qəbul olunub: "Azərbaycan Respublikası 30 ildən ar-

taq türk əlifbası kimi qəbul edildilər. Bu barədə mətbuatda məlumatlar getdi, kitab çıxdı. Mən həmin dövrdə parlamentdə Etika komissiyasının sədri idim. Simpoziumun qərarını, qəbul etdiyi əlifbanı gətirib Ali Sovetdə təqdim elədim. Ayaz Mütəllibovun dövründə türk əlifbasının bərpası dövlət komissiyası yaradılmışdı. Mirzə İbrahimov, Ziya Bünyadov, Bəxtiyar Vahabzadə, Sabir Rüstəmxanlı, Əbülfəz Elçibəy, mən və digər ziyalılar həmin komissiyanın üzvü idi. Mənim xəbərim olmadan məni komissiyaya məsul katib seçmişdilər. Dövlət komissiyasında da əlifba məsələsi mənim əlimdən gəlib keçdi. İndi vikipediya oxuyuram guya Afət Qurbanov komissiyanın sədri olub. Əslində belə deyil, Afət Qurbanov o komissiyanın üzvü olub. Mən İstanbulda üç günlük simpoziumda türk dövlətlərindən olan dilçi alimlərin qəbul etdiyi ortaq türk əlifbasını Dövlət komissiyasına da təqdim elədim. Beləliklə, məhz həmin əlifba qəbul edildi və biz o əlifbanı bu günə qədər işlədirik. Tatarlar da bu əlifbanı işlədir.

Digər qardaş türk dövlətləri isə bu addımı atmaqda gecikiblər".

Professor hesab edir ki, indi də addım atmaq olar və Türk Dövlətləri Təşkilatı bu məsələni ciddi şəkildə gündəmə gətirib rəsmi qərar qəbul etməlidir. Çünki bu əlifba məhz türk dövlətlərinin alimlərinin üç günlük simpoziumunun aldığı sonucudur: "Hətta Türkiyə alimləri o zaman mənə demişdilər ki, siz bunu parlamentdən keçirə bilsəniz, biz də əlifbamızda çatışmayan üç hərfi (ə, x, k) əlavə edəcəyik ki, Türkiyənin də əlifbası ortaq türk əlifbası olsun. Biz ortaq türk əlifbası kimi qəbul edilən əlifbanı parlamentdən o zaman keçirdik. Lakin 30 ildən artıq vaxt keçib, Türkiyədə həmin üç hərfi əlifbalarına daxil etməyiblər ki, ortaq türk əlifbasına keçsinlər".

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Gələn il büdcənin 70 faizi sosial proqramlara yönəldiləcək

Artıq 3 ildir ki, azad edilmiş torpaqlarımızda sürətlə bərpa-quruculuq işləri aparılır. APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Gənclər və idman, Əmək və sosial siyasət, Aqrar siyasət, Regional məsələlər, Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitələrinin birgə iclasında maliyyə naziri Samir Şərifov deyib.

Nazir bildirib ki, növbəti ildə də müdafiə və milli təhlükəsizlik xərcləri dövlət büdcəsinin prioritet xərclərinə daxil edilib: "Böyük Qayıdışa dair Dövlət Proqramının icrası üçün 4 milyard manat, Naxçıvanın sosial iqtisadi inkişaf proqramının icrası üçün 249 milyon manat vəsaitin yönəldilməsi nəzərdə tutulub. Büdcənin 70 %-dək xərc hissəsi sosial proqramlara yönəldilib ki, burada 15 milyard 773 milyon manatlıq xərclərdən söhbət gedir. Həmin xərclər cari ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə 47 % artırılır".

"Instagram"da narkokuryerlik edən 3 nəfərdə 6 kq heroin aşkar edildi

"Instagram"da narkokuryerliklə cəlb edildikləri üçün saxlanılan daha 3 nəfərdə 6 kiloqram heroin aşkar edilib.

Daxili İşlər Nazirliyindən APA-ya verilən xəbərə görə, Nəsimi rayonunda narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan şəxslərə qarşı növbəti əməliyyatlar keçirilib. Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən tədbirlər zamanı paytaxt sakinləri əvvəllər məhkum olunmuş 1999-cu il təvəllüdlü Azad Əliyev, 1996-cı il təvəllüdlü Seymur Məmmədov və 1998-ci il təvəllüdlü Ümid Musayev saxlanılıblar. Həmin şəxslərdən ümumilikdə 6 kiloqramdan çox yüksək təsiredici xassəyə malik narkotik vasitə olan heroin aşkar edilib.

Araşdırmalarla müəyyən edilib ki, A.Əliyev, S.Məmmədov və Ü.Musayev şəxsiyyətləri istintaqla araşdırılan İran vətəndaşları ilə "Instagram" sosial şəbəkəsi vasitəsilə əlaqə yaradaraq ölkə ərazisinə müxtəlif qanunsuz yollarla göndərilən narkotikləri satmaq məqsədilə qəbul ediblər.

Faktlarla bağlı Nəsimi RPİ-də Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə cinayət işləri başlanılıb. Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınması məqsədilə polis əməkdaşları tərəfindən mübarizə tədbirləri davam etdirilir.

türk səciyyəli latın əlifbasına keçid reallaşdı. Az sonra türkdilli xalqların böyük əksəriyyəti bu əlifbanı qəbul etdi. Lakin siyasi səbəblərdən, daha dəqiq desək, türk xalqlarının bir-birinə daha da yaxınlaşmasına qısqancılıq səbəbindən bu layihəni tam həyata keçirmək mümkün olmadı. Sovet liderlərinin repressiya siyasəti latın qrafikalı ortaq türk əlifbasına münasibətdə də özünü göstərdi. Hec 20 il keçməmiş sovetlər birliyinin daxilində yaşayan türk xalqlarının əlifbası məcburi surətdə rusların istifadə etdiyi kiril əlifbası ilə evəz edildi. Sovet hakimiyyətinin mövcud olduğu bütün dövr ərzində ümumtürk əlifbası və imlası problemi öz aktuallığını saxlamaqda davam etdiyindən imperiya dağılan kimi bu ideya yenidən aktuallaşdı və bir çox türkdilli dövlətlərdə ortaq türk əlifbasına qayıdış məsələsi gündəmə gətirildi. Bu ideyanı ilk dəfə gerçəkləşdirən yenə Azərbaycan dövləti və xalqı oldu.

Türk xalqları arasında ortaq əlifba problemi bu gün türkologiya elmi üçün olduq-

ca keçmək haqqında qərar verilməmişdi. Ancaq yeni əlifbalarda ciddi fərqliliklər var. Türkoloq alimlərin bu fərqliliklər üzərində çox ciddi dayanması və elmi cəhətdən izahların verilməsi olduqca zəruridir.

Ortaq əlifba problemləri türk xalqları arasında həllini tapmamış müzakirə obyektı kimi hər zaman xüsusi aktualıq kəsb edən məsələlərdən biridir. XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq indiyə qədər bu problem bir zərurət kimi türkdilli xalqların hər birinin maraq dairəsində olub. Aydındır ki, türk xalqları üçün ortaq əlifba məsələsi həll olunmadan onlar arasında ortaq ünsiyyəti və ortaq imlanı yaratmaq mümkün deyil.

Bəs belə bir əlifba mümkün mü və onun hazırlanması nə qədər zaman ala bilər? Bununla bağlı hansısa ortaq komissiya yaradıla bilərmi? Vahid əlifba türk xalqlarının mədəni, siyasi, iqtisadi inteqrasiyasına, təhlükəsizlik sahəsində inteqrasiyasına nə dərəcədə töhfə verə bilər?

Sabiq təhsil naziri, professor Firudin Cəlilov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, hazırda Azərbaycanın istifadə

tıqdır ortaq türk əlifbasını işlədir. Bizimlə bərabər tatarlar da həmin ortaq türk əlifbasını işlədir. Ortaq türk əlifbası nəinki lazımdır, hətta o biri qardaş türk ölkələri çox gecikiblər, bu məsələdə 30 il Azərbaycandan geri qalıblar. Bu əlifba Türkiyə, Azərbaycan və digər türk ölkələri alimlərinin üç gün davam edən simpoziumunda müzakirə edilib və qəbul edilib. Mən bunun tarixçəsini də xatırlada bilərəm. Deməli, 1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycana Türkiyədən Mərmərə Universitetinin rəhbərliyinin də daxil olduğu alimlərdən ibarət bir heyət gəlmişdi. Mən onlardan xahiş elədim ki, ortaq türk əlifbasının müzakirəsi və hazırlanması, qəbul edilməsi üçün bir elmi simpozium təşkil edəsinlər. Onlara türk ölkələrindəki akademik dilçi alimlərin siyahısını verdim ki, simpoziuma dəvət etsinlər. Təklifim qəbul edildi və 1 ay sonra İstanbulda Ortaq türk əlifbası simpoziumu keçirildi. Simpozium üç gün işlədi. Bütün türk ölkələrindən gələn dilçi alimlər, akademiklər üç gün çox ciddi müzakirələr apardılar və bu gün Azərbaycanın işlətdiyi əlifbanı or-

Son günlər Qərbdə Ukrayna və Rusiya arasında sülh danışıqlarına başlamağın vaxtı çatdığı haqda daha ucadan danışılmağa başlanıb. Bu da belə əsaslandırılır ki, cəbhə xəttində faktiki durğunluq yaranıb, üstəlik, Yaxın Şərq konfliktinin Ukrayna ilə bağlı bir yorğunluq özünü göstərməkdədir.

Hərçənd Ukraynada bu cür təkliflər birmənalı qəbul olunmur. “Yeni Müsavat” bildirir ki, tanınmış jurnalist və media meneceri Yevgeni Kiselyov ukraynalı jurnalist və publisist Vitali Portnikovla söhbətində Ukraynanın aktual problemlərindən və onun hərbi əməliyyatların gedışatını kökündən dəyişdirə bilməməsindən danışarkən Azərbaycanı və onun silahlı qüvvələrini misal çəkib. “Biz Azərbaycan təcrübəsini bir daha xatırlatmalıyıq. Prezident İlham Əliyev Türkiyə ilə ittifaqda yaxşı təlim keçmiş və yaxşı təchiz olunmuş müasir ordu yaratmağa nail oldu və məqsədinə çatdı - Qarabağ məsələsini bağladı”, - Kiselyov xatırlayıb.

“Niyyə Qərb Vladimir Zelenskiyə və ya başqasına, bəlkə də Ukraynanın növbəti prezidentinə bunları demir: “Bəlkə biz Azərbaycan təcrübəsindən istifadə edək. Gəlin əvvəlcə güc toplayaq və Ukrayna ordusunu daha da modernləşdirək. Əsas problem həll olunub - Rusiyanın Ukraynanı ələ keçirmək, indiki hakimiyyəti dəvirmək və orada marionet rejim qurmaq, Ukraynanı azadlıq, müstəqillik və suverenlikdən məhrum etmək cəhdləri uğursuzluqla nəticələnib. Gəlin indi tələsməyək, güc toplayaq və yalnız bundan sonra problemləri Azərbaycanın bacardığı kimi həll edək”, - jurnalist təklif edib. Kiselyovun dedikləri nə dərəcədə mümkündür? Əlbəttə, hər bir müqayisə qüsurudur. Ancaq tutaq ki, Qərb bu strategiyaya razı oldu, köməkliliyini də elədi, bəs Rusiya imkan verəcəkmi? Dayanmaq və toparlanmaq Rusiyanın da nəfəsini dərməsinə şərait yaratmaq deyilmi? Məgər Kiyev gücləndə Moskvə əl-qolunu salayıb gözləyəcəkmi? Bəlkə başqa yollar da var, misal üçün, Ukrayna hakimiyyəti Rusiya ilə masaya oturur və müəyyən öhdəliklər (NATO-ya üzv olmamaq, ölkənin şərqində yaşayan rus əhalisinin hüquqları və s.) götürməsi qarşılığında torpaqlarını geri alır? Hərçənd tökülən bu qədər qanlardan sonra çətin ki, nə Rusiya işğal etdiyi və özünə birləşdirdiyi əraziləri danışıqlarla qaytarmağa razılaşsın, nə də Kiyev buna inansın... Demək ki, sürünən müharibə mənasız və ümitsiz bir nöqtəyə çatıb.

Ukrayna üçün Azərbaycan təcrübəsi - Rusiya buna imkan versə...

Tanınmış jurnalistlər təklif edirlər ki, Ukrayna əvvəlcə güc toplansın, ordusunu modernləşdirsən, sonra Azərbaycan kimi ərazilərini işğaldan azad etsin; Zelenski müharibə strategiyasını dəyişir və fərqli əməliyyatlara hazırlaşır - iki rəy

Yeri gəlmişkən, Ukrayna ordusu Xerson vilayətinin sol sahilində döyüşləri davam etdirib və hətta təsdiqlənmiş uğurlar əldə edib. Bu barədə ABŞ-ın Müharibənin Öyrənilməsi İnstitutu məlumat yayıb. “Geolokasiya videolarına istinadən verilən məlumatlara görə, Ukrayna qoşunları Podstepove yaxınlığındakı günəş panelləri fermasının cənub-qərbində irəliləyiş əldə ediblər. Eyni zamanda digər videolar da onların Krıkdəki evlərdə mövqe tutduğunu təsdiqləyir. Rusiyalı blogger də Krıki və Pesçanovka-Poyma xətti boyunca mövqe döyüşlərinin davam etdiyini təsdiqləyib”, - hesabatda qeyd olunub. Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski ABŞ Konqresini Ukraynaya hərbi yardımı davam etdirməyə çağırıb. O, qərara mane olan qanunvericilərə bildirib ki, əks halda, Rusiyanın NATO ölkəsinə hücum riski yüksəkdir və bu, Amerika əsgərlərini də müharibəyə cəlb edəcək. “Rusiya hamımızı öldürsə, NATO ölkələrinə hücum edəcək və siz oğullarınızı, qızlarınızı müharibəyə göndərəcəksiniz. Bağışlayın, amma qiymət daha yüksək olacaq”, - o bildirib. Zelenski, eyni zamanda Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Rusiya tərəfindən işğal olunmuş əraziləri azad etmək səylərinin dalana dirənməsi ilə bağlı fikirləri rədd edib.

“Ukrayna Rusiya ilə müharibə strategiyasını dəyişməyi nəzərdən keçirir”. Bunu da Ukrayna prezidenti Volodi-

mir Zelenski “NBC News”ə müsahibəsində deyib. “Hərbçilərimiz daha sürətli irəliləmək və Rusiyaya gözlənilməz hücumlar etmək üçün müxtəlif planlar, fərqli əməliyyatlar üzərində işləyirlər”, - o bildirib. Eyni zamanda Zelenski ABŞ ordusunun, digər müttəfiqlərinin və hətta Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin baş komandanının 20 aylıq şiddətli döyüşlərdən sonra müharibənin dalana dirənməsi ilə bağlı son bəyanatlarını təkrar edib. “Onlar bizi məğlub edəcəklərini düşünürdülər, lakin bu baş vermədi. Bunun dalan olduğunu sanmıram”, - dövlət başçısı vurğulayıb. Noyabrın 6-da Ukrayna Baş Qərargahı məlumat yayıb ki, Rusiya indiyə qədər 305 970 hərbi, 5288 ədəd tank, 9958 ədəd zirehli döyüş maşını, 7389 ədəd artilleriya sistemi, 867 ədəd RYAS (reaktiv yayım atəş sistemi), 570 hava hücumundan müdafiə sistemi, 322 ədəd hərbi təyyarə, 324 ədəd helikopter, 9744 ədəd avtomobil texnikası, 5554 ədəd PUA, 1556 qanadlı raket, 20 gəmi/kater, 1 sualtı qayıq, 1047 xüsusi avadanlıq itirib.

Təhlükəsizlik eksperti Alp Arslan İmamqulunun “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Ukrayna münaqişəsi Qarabağ müharibəsindən bir sıra elementləri ilə fərqlənir. Onun sözlərinə görə, ilk fərq odur ki, uzun müddət torpaqlarımız işğal altında olub və həmin dövrdə atəşlər imzalanıb: “Bu 30 il ərzində danışıqlar gedirdi və torpaqların sülh

yolu ilə azad olunması müzakirələri aparılırdı. Sadəcə, danışıqlar nəticə vermədiyi üçün güc yolu ilə torpaqlar işğaldan azad edildi. Ukraynada isə orduya kənardan ciddi dəstək verilir. Doğrudur, Azərbaycan atəşlər dövründə ordu quruculuğunu inkişaf etdirdi və bu mənada Ukrayna bizdən nümunə götürə bilər, amma hazırda orada isti müharibə gedir və belə ərafədə bunu etmək çox çətin-dir”. **Ekspertin fikrincə, bununla belə, Ukraynanın dayanıb toparlanmaq imkanları mövcuddur:** “Nəzərə alsaq ki, Ukraynanın arxasında Qərbin inkişaf etmiş ölkələri dayanır, bu halda Kiyevin şansları daha böyükdür. Azərbaycan heç kəsdən bu dəstəyi almayıb və öz gücünə dayanmışdı. Ukraynanın isə NATO-dan aldığı yardımlar var və gücünə güc qatır. Bu baxımdan, onlar ordunu təkmilləşdirə, gərəkli addımlar ata bilərlər”.

Siyasi ekspert Fuad Əliyev Ukraynanın Rusiyanın özünə birləşdirdiyi 4 regionu geri qaytarmaq gücünə malik olmadığını düşünür. Onun sözlərinə görə, NATO-nun bu qədər silah-sursat verməsinə, ABŞ və koalisiya qüvvələrinin siyasi-hərbi dəstəyinə, Avropa Birliyinin maliyyə ayırmasına baxmayaraq, Ukrayna ordusu hədəflərinə çatıb: “Bunu Zəlujni də etiraf etdi. Zelenski də əlavə yardım ehtiyac olduğunu dilə gətirir. Amerikalı rəsmilər artıq yardım imkanlarının tükənməsindən danışırlar. Yeni bu

qədər dəstək var, Ukrayna üçün muşdlular belə döyüşür, yenə əraziləri azad etmək mümkün olmur. Hətta dayanıb ordusunu inkişaf etdirsə belə gələcəkdə torpaqlarını geri qaytara bilməyəcək. Üstəlik, bu savaşa hamı yorulub. Kiyevin tək yolu danışıqlar aparmaqdır”. **Siyasi şərhçi Rusiyanın da itkilərinin kifayət qədər çox olduğunu, sadəcə, yenə də potensialı qaldığını fikirləşir:** “Rusiya canlı qüvvə, mərmi,

artilleriya cəhətdən inanılmaz dərəcədə güclüdür. Onlar Qərbi tükəndirmək xəttini tutublar. Artıq rus ordusu hücum etmir, götürdüyü əraziləri müdafiə edir. Həmin müdafiə xətlərini yarmaq çətin-dir. Zəlujni də təsdiqlədi ki, gözlənilməz dərəcədə ərazilər minalanıb, istehkamlar qurulub. Zelenskini müdafiə edən koalisiya təkrar düşünmək məcburiyyətindədir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ İran və “Hizbullah”a xəbərdarlıq edib: “Müdaxilə etməyə hazırıq”

ABŞ İran və “Hizbullah”a xəbərdarlıq edib. “Report” “The New York Times”ə istinadən xəbər verir ki, bu barədə Ağ Evdən bildirilib. Qeyd olunub ki, sözügedən güclər İsrailə qarşı hücumla başlayarsa, ABŞ hərbi müdaxiləyə hazır olacaq. Xatırladaq ki, HƏMAS-la İsrail arasında müharibə bu il oktyabrın 7-də başlayıb. İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu daha əvvəl müharibənin uzun çəkəcəyini söyləyib və ölkəsinin qələbə qazanacağını vurğulayıb.

Avstraliya Rusiyaya qarşı yeni sanksiyalar tətbiq edib

Avstraliya hökuməti Rusiyaya qarşı yeni sanksiyalar tətbiq edib. APA TASS-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə Avstraliya Daxili İşlər Nazirliyinin məktubunda qeyd olunub. Nazirlikdən bildirilib ki, Kanberra Moskvaya qarşı yeni sanksiyalar elan edərək, Ukraynadakı müharibə ilə əlaqədar Rusiyaya bir sıra malların tedarükünü qadağan edib. Buraya müxtəlif qurğular və elektrik avadanlıqları üçün ehtiyat hissələri daxil edilib.

ABŞ-da cərrahi kardiologiya növ-bəti ilkə imza atıb. Daha doğrusu, bu, ikinci presedent olub. Belə ki, Merilend Universitetində xəstəyə - Hərbi Dəniz Qüvvələrinin 58 yaşlı veterani Lorens Fosettə geni dəyişdirilmiş donuz ürəyi transplantasiya edilib.

ki, Fosett əvvəllər keçirdiyi ürək-damar xəstəliyi və daxili qanaxma ilə bağlı ağırlaşma səbəbindən insan ürəyi transplantasiyasına yararlı olmayıb. Lakin o, əməliyyatdan sonra orqanizminin donor orqanına uyğunlaşması üçün xüsusi preparatlar qəbul etsə də, cəmi 6 həftə (ayyarım) yaşaya bilib.

Bundan öncəki analogi əməliyyat da 2022-ci ildə, həmin tibb mərkəzində aparılmışdı. Donuz ürəyi köçürülən 57 yaşlı pasiyent iki aydan sonra həyatını itirmişdi.

Qeyd edək ki, geni dəyişdirilmiş heyvan orqanlarının insanlara köçürülməsi donor orqanı çatışmazlığı problemini həll etməyə yönəlib. Hazırda təkcə Birləşmiş Ştatlarda orqan transplantasiyası növ-bəsinə dayananların sayı 100 mini ötüb. Bir müddət öncə Nyu-York Universiteti nəzdində fəaliyyət göstərən Lanqon Tibb Mərkəzində beyin ölümü diaqnozu ilə daxil olan pasiyentə donuzun qaraciyəri köçürülmüşdü. Heyvan orqanı insan orqanizmində rekord müddətdə - 61 gün işləmişdi.

Bəs niyə məhz donuz ürəyi və ya qaraciyəri? Nədən pasiyentlər az yaşayıb? Yaş amili önəmliymi? Azərbaycanda transplantasiya sahəsində vəziyyət necədir? Neçə xəstə "təzə ürək" gözləyir?

Yeri gəlmişkən, tibbdə donuzdan istifadə olunması onların bir çox cəhətdən insanlara yaxın olması ilə bağlıdır. Ekspertlər hesab edir ki, meymun da insana yaxın olsa da, amma bəzi cəhətlərinə görə donuz insana daha yaxındır. Donuzları yetişdirmək, onların üzərində manipulyasiya aparmaq da meymunlardan daha asandır. Meymun yetişdirmək çətindir. Meymunların çoxu da balaca olur, orqanları da kiçik olur. Bir insana 1 kq qaraciyər köçürmək üçün belə meymun tapmaq və yetişdirmək çətin məsələdir. Amma donuzları yetişdirmək hər cəhətdən asandır. Donuz 12 bala doğur.

Ürək-damar cərrahi Eldar Bağirov da "Yeni Müsavat"a dedi ki, insan bədənində toxuma olaraq ən yaxın heyvan donuz toxumalarıdır: "Niyə donuz

Donuz ürəyi gəzdirenlər - tibbi transplantasiyada şok, suallar da var...

Cərrah: "Uzun müddət yaşaya bilər, bir şərtlə ki..."; **ilahiyyatçı:** "İslam alimlərinin məsələyə münasibəti birmənalı deyil, amma..."

transplantasiyasından sonra insanlar yaşaya bilmirlər? Bir var ürək qapaqlarına donuz toxumalarından istifadə olunsa, bir də var bütün orqan transplantasiya olunsa, təbii ki, fərqi olur. Ürəyin özünəməxsus xüsusiyyətləri var, olduqca mürəkkəbdir. Nə qədər toxumalar yaxın olsa da, genetik olaraq insanla heyvan arasında təbii ki, fərqlər var. O insanın da çox yaşamaması normaldır. Hələ ki bu, nəzəri cəhətdən təbii ki, edilir, bununla bağlı çalışmaları yenidir. 67-ci ildə bir insandan başqa birinə ilk ürək transplantasiyası olanda da o xəstə 6-7 ay yaşaya bilmişdi. Amma sonra inkişaf edə-edə bu müddət 10-15 ilə uzadıldı. İndi burada da araşdırmalar aparılırsa, prosedurlar olsa, insan transplantasiya sonrası daha uzun müddət yaşaya bilər".

Cərrah əlavə edib ki, Azərbaycanda bu günə kimi ürək transplantasiyası olmayıb və ümumiyyətlə, bizdə transplantasiya sahəsi çox zəifdir: "Yalnız qaraciyər, böyrəkdə aparılır. Transplantasiya əməliyyatı texniki olaraq çətin deyil, amma onun sonrakı gedişatı, müalicənin aparılması, xəstənin bu müalicəni necə qəbul etməsi olduqca vacib məsələdir. Çünki mən özüm də Türkiyədə üç il transplantasiya üzrə işlədim, orada bunların şahidi oldum. Azərbaycanda bunun bünövrəsi yaxşı

olmalıdır, kardiologiyanın inkişafı baxımından, immuno-depressiv dərmanların olması, yeni köklü bir iş olmalıdır. Türkiyədə olduğum zaman da həyata keçirilən ürək transplantasiyası sonrası əsasən xəstənin qəbul etdiyi dərmanlar, verilən müalicəyə olan reaksiyalara diqqət edirdik. Burada çox faktorlar rol oynayır. Bədənin zəif olması, insanın cavan olub-olmaması burada rol oynayır. Ümumilikdə isə əməliyyatdan sonra ortalama yaşama dövrü 5-10 il arasındadır.

Bəs İslam donuz ürəyi köçürməsinə necə baxır? Yeri gəlmişkən, yaxınlarda halal dərmanlarla bağlı standart qəbul edildi. Bu standart İslam qaydaları əsasında halal dərman vasitələrinin istehsalı və daşınması zamanı əsas tələbləri müəyyənləşdirir və bu sahədə ixtisaslaşan təşkilatların istifadəsi nəzərdə tutulur. Standart, halal dərman məhsulları üzrə halal statusunun qorunub saxlanılmasını təmin edəcək və istehlakçıların bu növ məhsullara olan etimadının yüksəlməsinə töhfə verəcək. Bəs görəsən, bu donuz ürəyi köçürülməsinə də şamil edilmir?

Misal üçün, Misirin Ali Dini Əmrlər Şurası - "Dar əl-İfta"-nın bu məsələ ilə bağlı fitvasında deyilir: "İnsan həyatı üçün təhlükə olduqda; orqanlardan birinin itirilməsi, xəstəliyin artması və ya davam etməsi, orqaniz-

min vəziyyətinin ciddi şəkildə pisləşməsi halında donuz ürəyinin qapaqlarından istifadəyə icazə verilir".

Mövzu ilə bağlı araşdırmaçı jurnalist, ilahiyyatçı Rəsul Mirhəşimli "Yeni Müsavat"a dedi ki, xəstə insanlara orqan köçürülməsi 20-ci yüzildə tibbə gətirilən təcrübədir: "Bu baxımdan, dinin məsələyə münasibətini öyrənmək istədikdə bu inanc sisteminin qadağalarına və icazə verildiyi hallara diqqət etmək lazım gəlir.

Din istisna hallarda qadağan olunan, yeni haram hökümündə olanların istifadəsinə icazə verir. Bu da insanın ölüm təhlükəsi ilə üzləşdiyi zəruri hallarda özünü göstərir.

Bir çox ölkələrdə insanın ürək qapağına donuzun ürək qapağının köçürülməsi təcrübəsi də özünü göstərmişdir. İslam alimlərinin məsələyə münasibəti birmənalı olmadığı üçün bu barədə konkret fikir söyləmək də çətinlik yaradır.

Dini qaydalar, yeni şəriət bir çox hallarda hansısa dini inanca sahib olan xalqların örfünü də özündə ehtiva edir. Məsələn, bir çox müsəlman ölkələrdə haram sayılmayan qidaların Azərbaycan xalqının qida rasionunda yer almaması təbii bir şeydir. Bu baxımdan, orqan köçürülməsinə də bu kontekstdən yanaşmaq lazımdır. Hansısa azərbaycanlı böyrək çatışmazlığına görə ona donuzun böyrəyinin köçürülməsinə razı olacaqmı?

Musa Quliyev: "Ərzaq inflyasiyası aztəminatlı ailələrə sosial ödənişlərdə nəzərə alınmalıdır"

2021-2024-cü illər ərzində büdcəmizdə sosial xərclər 6 milyard manata yaxın artıb. APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Gənclər və idman, Əmək və sosial siyasət, Aqrar siyasət, Regional məsələlər, Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitələrinin birgə iclasında Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev deyib.

Komitə sədri bildirib ki, inflyasiya gələn il 5,3 % nəzərdə tutulur: "İnflyasiyanın, əsas da ərzaq inflyasiyasının bazara təsirləri barədə düşünməliyik. Aztəminatlı ailələrin sosial müdafiəsinin güclənməsi üçün tədbirlər görməyə ehtiyac yaranacaq. Sosial ödənişlərin artırılmasında ərzaq inflyasiyası nəzərə alınmalıdır. Ərzaq inflyasiyası birbaşa aztəminatlı ailələrə təsir edir".

Güzeştli ipoteka üçün kəndlərdə də ev tikilməsi təklif edildi

İpoteka şərtləri dəyişdirilməlidir. Bakı ilə rayonlarda ipoteka şərtləri fərqli olmalıdır. Çünki rayonda, kənd yerində olan gəlirlə hazırkı ipoteka şərtləri ilə ev almaq olmaz.

APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Gənclər və idman, Əmək və sosial siyasət, Aqrar siyasət, Regional məsələlər, Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitələrinin birgə iclasında Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov deyib.

Komitə sədri bildirib ki, güzeştli ipoteka ilə evlər təkcə Bakıda tikilir: "Niyə? Bu evlər rayonda da, kəndlərdə də tikilməlidir. Camaat öz rayonundan, kəndindən ev alsın".

Təcrübə də göstərdi ki, donuz böyrəyi köçürülən amerikalı xəstə cəmi iki aya yaxın yaşaya bilib. Demək, həyata keçirilən təcrübə müsbət effekti özündə ehtiva edə bilmədi.

Qurani-Kərimin bir çox ayələrində haram qılmaq səlahiyyətinin yalnız Allaha

məxsus olması israrla vurğulanır. Çünki halal və haram qılmaq bilavasitə iman və tövhidə aid olan bir məsələ olduğundan hansısa insanın haram olanı halal, halal olanı isə haram olduğunda israr etmək səlahiyyəti yoxdur".

☐ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Müharibə veteranlarının peşə təhsili haqqını dövlət ödəyəcək

Müharibə veteranlarının dövlət peşə təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil aldıkları müddətdə təhsil haqqı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödəniləcək.

APA xəbər verir ki, bu, Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi "Peşə təhsili haqqında" Qanuna dəyişiklikdə əksini tapıb.

Dövlət peşə təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil aldıkları müddətdə təhsil haqqı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənilən şəxslərin kateqoriyası genişləndirilib. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının ərazi böhtvliyü uğrunda döyüş əməliyyatlarında iştirak etdiyinə görə "Müharibə veteranı" adı almış şəxslərin də artıq dövlət peşə təhsili müəssisələrində ödənişli əsaslarla təhsil aldıkları müddətdə təhsil haqqı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödəniləcək.

Ağsu dolaylarında "Mercedes" aşib, ata və oğul ölüb

DİN Ağsu dolayında baş verən yol qəzası barədə məlumat yayıb.

DİN-in mətbuat xidmətinin Şəki regional qrupundan APA-ya bildirilib ki, noyabrın 6-da saat 09:30 radələrində Ağsu dolaylarında Həsən Həsənlinin idarə etdiyi "Mercedes" markalı avtomobil dərəcəyə aşib.

Baş vermiş yol-nəqliyyat hadisəsi nəticəsində avtomobilə olan sərnəşinlər - 1974-cü il təvəllüdlü Xangəldiyev Əmir Ağaxan oğlu və onun 2008-ci il təvəllüdlü oğlu M.Xangəldiyev aldiqları xəsarətlərdən hadisə yerində ölüblər. Sürücü isə müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Azərbaycanda gözlənilən orta ömür uzunluğu davamlı olaraq artmaqdadır. Musavat.com xəbər verir ki, 65 və yuxarı yaşda əhalinin sayı 2018-ci ilin əvvəlindəki 648,2 min nəfərdən 32,6 faiz artaraq, 2023-cü ilin əvvəlinə 859,4 min nəfərə çatıb.

Hesablamalara əsasən, 2050-ci ildə 65 yaş və həmin yaş üzərində olan şəxslərin əhali tərkibində xüsusi çəkisi 17,8 faizə yüksələcək. (Trend)

Qeyd edək ki, 2021-də bu göstərici 7,5 faiz olub, bu il isə 8,5 faizdir.

Orta ömrün artması, əlbəttə, yaxşıdır. Lakin bu, Avropadakı kimi, əhalinin tədricən qocalması anlamına gəlmir ki? Prosesin hansı fəsadları ola bilər? Nə vaxtsa işçi (əmək bazarı), orduya çağırış problemi ola bilərmi? Yeri gəlmişkən, Hesab-

lama Palatasının işsizlikdən Sığorta Fondunun 2024-cü il üçün büdcə layihəsinə rəyində də qeyd edilir ki, Azərbaycanda pensiya təminatı sisteminin dayanıqlılığının təhlili zamanı nəzərə alınan elementlərdən biri də əmək qabiliyyətli yaşda (20-64 yaş) olan hər 100 nəfərə düşən 65 və yuxarı yaşda olan şəxslərin sayıdır. Yaşlı əhalinin əmək qabiliyyətli yaş qrupuna nisbəti kimi müəyyənləşdirilən, ölüm, doğum və miqrasiyadan asılı olaraq dəyişən bu demoqrafik göstərici əhalinin ümumi yaşı

Azərbaycan əhalisi qocalır? - ilginc səbəblər, mümkün fəsadlar

Üzeyir Şəfiyev: "Gənc ailələrə sosial dəstək proqramları qəbul edilməlidir, yoxsa..."

artdıqca qocalmış əhali ilə bağlı artan ehtiyacların dəstəklənməsində əmək qabiliyyətli əhalinin iştirak payını əks etdirmək məqsədi daşıyır.

"Nisbətənin aşağı olması işçi qüvvəsindən asılı əhalini dəstəkləyə biləcək kifayət qədər insanın olduğunu göstərir. Aşağı nisbət eyni zamanda yaşlı insanlar üçün yüksək pensiyalar deməkdir. Nisbətin yüksək olması isə əksinə, asılı əhalinin daha çox hissəsinin işçi qüvvəsi tərəfindən dəstəklənməsinə zərurət olduğunu göstərir ki, bu da nəticədə fondun gəlirlərinin daha çox hissəsinin əhaliyə ödənişlərə yönəldilməsi deməkdir", - deyər qeyd edilir.

Palata müqayisə olaraq bir neçə ölkəni misal gətirir və 2020-ci il üzrə 65 yaşdan yuxarı hər 100 nəfərə düşən yaşı 65-i keçmiş pensiyaçıları üzrə ölkələrdən Azərbaycana bir qədər Türkiyə ya xındır. Türkiyədə bu faiz nisbəti 15,2%-dir. Şimal qonşumuz Rusiyada isə bu göstərici 25,3% təşkil edib.

Azərbaycanda bu göstərici 2020-ci ildə 10,4%, 2021-ci ildə 10,9%, 2022-ci ildə 11,5%, cari ildə isə 12,2% olub. Göründüyü kimi, ölkədə potensial işçi qüvvəsinin sayı azalır, pensiyaçıların sayı isə artır.

Bakı Dövlət Universitetinin Sosial elmlər və psixologiya fakültəsinin kafedra müdiri Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, 10 il əvvələ qədər gənclər ölkə əhalisinin təxminən 29 faizini təşkil edirdi: "Hazırda isə bu göstərici 22 faizə yaxındır. Maraqlı cəhət odur ki, son illər doğum zamanı oğlanların sayı qızların sayından çox olur. Bu, təxminən 27 yaşa qədər belə davam edir, ancaq bundan sonra qızların sayında artım baş verir. Ümumiyyətlə, əhalinin say tərkibinin dəyişməsi və ahl şəxslərin sayının artması qlobal tendensiya ilə bağlıdır. Bu proses bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da artıb. Statistika-

dan da göründüyü kimi, ahılların sayında ciddi artım var. Bu da əhalinin təbii artımındakı mənfi saldo ilə bağlıdır. 2013-cü ildə bu göstərici 35 faizə yaxın idi. Son proqnozlara görə, ölkədə ahılların sayının artımı bir neçə onillik ərzində davam edəcək".

Ekspert ahl insanları arasında qadınların sayının çoxalmasına da diqqət çəkib: "Ahl əhali arasında orta yaş dövrü kişilər üçün 71, qadınlar üçün 76 yaşdır. Orta statistik hesablamalar əsasında onların pensiyaya çıxdıqdan sonra 12 il pensiya alacağı proqnozlaşdırılır. Ölkəmizdə 80, 90, 100, hətta ondan yuxarı yaşda vətəndaşlarımız da var. Amma onların çəkisi nisbətən azdır. Bu yaş hədləri ilə bağlı statistika diqqəti cəlb etmədiyi üçün ağırlıq 71-76 yaşlı insanların üzərinə düşür. 20-25 il əvvəl çoxuşaqlı ailələrin sayı kifayət qədər çox idi. Ölkəmizdə 7-8 uşaqlı, hətta 10-12 uşaqlı ailələr vardı. Amma hazırda bu göstərici ciddi şəkildə aşağı düşüb və bir ailədə ən yaxşı halda 3, nadir hallarda isə 4 və ya 5 uşaq olur. Artıq 1 uşaqlı ailələrin sayı da artmaqdadır. Bu da onu göstərir ki, ölkədə ailə planlaşdırılması düzgün aparılmır və bugünkü çətinliklər fonunda planlamada bəzi dəyişikliklər etməli olurlar".

Ü.Şəfiyev onu da qeyd edib ki, beynəlxalq meya-

ra görə, əgər əhalinin sayında ahılların çəkisi 7-8 faizdən çoxdursa, bu, əhalinin qocalması, qoca əhali anlamına gəlir: "Necə ki Avropa ölkələrində əhalinin sürətli qocalma prosesi gedir. Hətta Almaniya, Fransada əmək miqrantlarına ehtiyac yaranıb. Almaniya açıq şəkildə müxtəlif ölkələrə müraciət edib. Xüsusilə tibb sahəsində işçilərə ehtiyac yarandığına görə əmək miqrantlarına ehtiyac duyduğunu bəyan edib. İngiltərədə də bu proses gedir. Bu olmasın deyər şübhəsiz ki, gənclərlə ahıllar arasında nisbətəni tənzimləmək lazımdır.

Bir sözlə, demoqrafik dəyişikliklər insanların həyat şərtləri ilə bağlıdır və sosial-iqtisadi vəziyyətin imkan verdiyi səviyyədə uşaqların sayının az olmasına üstünlük verilir. Bu ondan irəli gəlir ki, dövlətin demoqrafik artımı stimullaşdıran aktiv və praktiki sosial dəstək layihələri yoxdur. Gənc ailələrə sosial dəstək proqramları qəbul edilməlidir. Gənclərin ailə qurması üçün təşviqat işləri aparılmalıdır. Gənclər niyə evlənmirlər, çünki onların mənzil şəraiti, məşğulluq məsələləri həll olunmalıdır. Güzəştli mənzillər verilməlidir ki, gənclər bu problem ucbatından evlənməkdən yayınmasınlar. Bir çox hallarda güzəştli mənzillər verilən zaman orada tələb olunan

kriteriyalar hər kəsə uyğun olmur, bunlar aradan qaldırılmalıdır. Rayon yerlərində olan gənclər paytaxta axın edir. Niyə? Kənddə yaşayış şəraiti yaratmaq üçün onlara pay torpaqları verilməlidir ki, onlar özlərinin mənzil şəraitini, yaşayışını qura bilsin. Eyni zamanda kəndlərdə gənclərin mənəvi ehtiyaclarını ödəmək üçün müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsinə ehtiyac var. Gənclər mənəvi ehtiyaclarını ödəmək üçün paytaxta üz tutmamalıdır. Bölgələrdə onlar işlə təmin olunmalıdır, müasir kitabxanalar olmalıdır, paytaxtdan kəndlərə incəsənət adamları çağırılmalıdır və onların tədbirləri təşkil edilməlidir. Kəndlərdə də mənəvi həyat qaynamalıdır. Mədəniyyət klublarının fəaliyyəti, əyləncə mərkəzləri olmalıdır.

Hökumət sosial dəstək layihələrini işə salmalıdır ki, bu da demoqrafik artımı dəstəkləyə bilər. Cəmiyyətdə çoxuşaqlı ailələrin stimullaşdırılmasını təşviq edən layihələr işə düşərsə, yeniyetmə və gənclərin xeyrinə dəyişiklik müşahidə oluna bilər, hətta əhalinin qocalmasının qarşısını bu şəkildə almaq olar. Son illər nikahların sayında da azalma var, amma boşanmalarda kəskin artım tendensiyası müşahidə olunur ki, bu da təbii artıma təsir edir".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Dünyanı yenə zəlzələ "kabusu" bürüyüb. Bir neçə gün öncə Hindistan-Nepal sərhədində 6 maqnitəli zəlzələ qeydə alınıb ki, bunun nəticəsində yüzlərlə insan həyatını itirib. Bundan əvvəl, oktyabr ayında Əfqanıstanda 6,3 maqnitəli zəlzələ olmuşdu ki, 3 minə yaxın insan ölmüşdü. Daha sonra Tacikistanda, ötən gün isə Özbəkistanda zəlzələ baş verib.

Türkiyədə isə yeni tələfatlara səbəb ola biləcək 7,9 bal gücündə zəlzələ gözlənilir. Bu barədə Adıyamanda təşkil olunan seminarda yaponiyalı ekspert Yoşinori Morivaki danışdı. Onun fikrincə, zəlzələ qurbanlarının sayı, dağıdıcı fevral (2023) zəlzələləri zamanı olduğundan 2-3 dəfə çox ola bilər. O zaman 50 mindən çox insan ölmüşdü. Moriwaki hesab edir ki, bu dəfə fəlakət Bingöl, Karlı, Bitlis, Muş, Marmara adası və İzmirə ehtə edə bilər. "Mərmərə dənizi bölgəsində fevralın 6-da baş verən zəlzələdən 2-3 dəfə çox insan tələfatı ola bilər. Çox, çox güclü ola bilər, çünki orada daha çox insan var. Təəssüf ki, Mərmərə çox güclü zəlzələ ilə üz-üzədir", - Morivaki izah edib. Qeyd edək ki, bir müddətdir bu qəbildən proqnozlar İstanbul haqda səslənirdi.

Elm və Təhsil Nazirliyi, Geologiya və Geofizika İnstitutunun Seysmologiya və Seysmik Təhlükənin qiymətləndirilməsi şöbəsinin rəhbəri, elmlər doktoru, professor Qulam Babayev "Yeni Məsavat"a danışdı, mövzu ilə bağlı suallarımızı cavablandır.

- Qulam müəllim, sanki zəlzələ yağışı dünyanı bürüyüb. Yapon mütəxəssisin proqnozu olduqca təhlükəlidir. Türkiyə yenə dağıdıcı zəlzələnin astanasındadır?

- 2022-ci ildən etibarən Yer kürəsi zəlzələ və tektonik dəyişməsi dövrünü yaşayır. Bu son aylarda zəlzələnin şiddəti daha da artıb. Çünki tektonik dəyişmə dövrüdür. Ələlxüsus buna fevral ayında, Türkiyədə baş vermiş güclü zəlzələdən sonra fikir verməyə başladım. Mən əvvəl də demişdim ki, bu şiddətli zəlzələ dövrü 2024-cü ildə də davam edəcək. Gördüyünüz kimi, Əfqanıstanda oldu, bu yaxınlarda Nepalda da dağıdıcı zəlzələ oldu və yenə olacaq. Qırılmalardan bir-biri ilə hərəkəti nəticəsində bu ardıcılıq sistemli şəkildə baş verəcək. Türkiyədə fevral ayında baş verən zəlzələ isə güclü, həddən artıq unikal bir tektonik yerləşmə, qırılmaların yaranması nəticəsində baş verdi. Bu, böyük bir regional bir blokdur. Türkiyə özü də seysmoaktiv ərazidə yerləşir. Bir neçə blokun, plitənin qoşulma nöqtəsindədir. Mən o zaman da bildirmişdim, indi də deyirəm ki, İstanbulda, Kibrisda zəlzələnin baş verməsi qaçılmazdır. Ona doğru gedir. Mən yaponiyalı seysmoloqların proqnozlarına qoşuluram. Sadəcə, onun

"2024-cü il şiddətli zəlzələ dövrü sayılır, Türkiyədə, Bakıda..." - müsahibə

Professordan ilginclər açıqlamalar: "İstanbulda, Kibrisda güclü zəlzələnin baş verməsi qaçılmazdır"

şiddətini demək çətindir. Hələ bu günə qədər dəqiq maqnitəli, zamanı, zəlzələnin dərinliyini və yerini demək mümkün deyil. Baxmayaraq ki, müasir cihazlar, yanaşmalar mövcuddur, orta müddətli, uzun müddətli olmasını demək olar. Amma qısa müddətli, ekstremal proqnozu demək olmur. Müşahidələr onu göstərir ki, Türkiyədə mütəmadi olaraq zəlzələ baş verəcək.

- Qulam müəllim, türkiyəli mütəxəssislər elə fevral ayında Bakının da Zəlzələ Təhlükə Xəritəsində zəlzələ fay zonasında yer aldığını bildirmişdilər. Bakıda da güclü zəlzələ ola bilər deyədilər. Bu nə dərəcədə həqiqətə uyğundur?

- O fay nöqtəsinin Azərbaycanla, Bakı ilə əlaqəsi yoxdur. Lakin o nəhəng bir tektonik blok Türkiyədən Qafqazı əhatə etməklə Xəzər dənizinə, Türkmənistan qədər uzanır. Biz həmin o nəhəng blokda yerləşmişik. Sırf sərhəd olmasa da, amma regional böyük blokun üstündəyik. Bu bloklar da kiçik plitələrlə əlaqədardır, kiçik, böyük qırılmalarla sərhəddədir. Təbii ki, bu blok aktivləşmə dövrünü yaşayır.

- Onda buradan belə qənaətə gəlmək olar ki, hər an güclü zəlzələ ola bilər?

- Hər halda, hiss olunan zəlzələlər qaçılmazdır. Biz o dövrü yaşayırıq. 2024-cü ildə də davam edəcək. Əvvəldə qeyd etdiyim kimi, Əfqanıstanda, Nepalda, Tacikistanda oldu. İranda mütəmadi olaraq baş verir.

- Zəlzələlərin ilin hansısa dövründə daha güclü olması ehtimalı varmı, yəni

fəsillərin buna təsiri varmı?

- Fəsillə əlaqəsi yoxdur, amma Günəşin və Ayın cazibə qüvvəsinə əsasən, Yer kürəsinə təsiri və əlaqəsi var. Sadəcə, bu başqa bir elmdir. Bu da astronomiya, yer fizikası elmidir. Yer kürəsi ilə Ayın, Günəşin cazibə qüvvəsindən gedir söhbət.

- Elə söz düşmüşkən, avqustun 30-dan 31-nə keçən gecə 2023-cü ilin ikinci "Super Ay" hadisəsi müşahidə olundu. Xarici ekspertlər Yer üçün təhlükəli olacağını dedilər. Ay və Yer arasında belə bir məsafə planetimizin geoloji sabitliyinə təsir edə biləcək iki güclü qravitasiya zərbəsinə səbəb ola bilər deyədilər. Amma Bakı Dövlət Universitetinin Astrofizika kafedrasından bu, təzəlik olundu, deyildi ki, bunun elmi əsası yoxdur. Halbuki "Super Ay" görünəndən bir neçə gün sonra elə Sabirabadda 5.2 bal, daha sonra digər rayonlarda da zəlzələlər baş verdi. Elə Kəhrəmanmaraşda baş verən güclü zəlzələni də "Super Ay"la əlaqələndirənlər var idi...

- Bəli, elmi cəhətdən sübutu yoxdur, misal üçün, deyək ki, bir gün 24 saatdır, bunu sübut etmək lazım deyil, bu artıq qəbul olunub, bir aksiomadır. Amma bunu sübut etmək mümkün olmasa da, əlaqəsinin mövcudluğunu inkar etmirik. Əgər o sübut edilə, ən azı qısamüddətli proqnozların elementlərindən birinə yaxınlaşa bilərik. Sübut yoxdur deyə ona görə qısamüddətli proqnoza yaxınlaşmaq mümkün olmur. Yeni bununla bağlı elmi istiqamət var, bir neçə nəzəri

hissələr var, təcrübə var, riyazi əlaqəsi təsdiq olunur, amma sübut etmək olmur, onu aksioma çevirmək mümkün deyil. Çünki bu ayrıca bir elmdir, ayrıca bir nəhəng istiqamətdir. Yer, Ayın, Günəşin cazibə qüvvəsi təsirsiz ötürülür.

- Seysmoloji Mərkəzin rəhbərliyi mediaya açıqlamasında dəfələrlə bildirib ki, Azərbaycanda güclü zəlzələ olmayacaq. Mərkəzin açıqlamaları ilə razıyırmı?

- Zəlzələlərin bir neçə növü var, hiss olunan, güclü, dağıdıcı və sairə. Dağıdıcı gözlənilir. Amma bir seysmoloq kimi deyirəm ki, hiss olunan zəlzələlər olacaq və mövcuddur. Çünki biz hazırda həmin dövrü yaşayırıq. Gün ərzində onsuz da kiçik maqnitəli zəlzələlər baş verir. Sadəcə, əhali onu hiss etmir, alətlər, cihazlar hiss edir. Hətta 0.5 bal gücündə zəlzələ alət üçün hiss olunan sayılır. Amma hər zaman deyirəm, hiss olunan zəlzələlərin baş verməsi zəlzələlərin şiddətli dövründə qaçılmazdır.

- Hiss olunan zəlzələ dedikdə neçə bal nəzərdə tutulur?

- 5.5 bal artıq hiss olunan sayılır. Misal üçün, Lənkəranda baş verən zəlzələ 5.3 idi, bu hiss olunan sayılır.

- Bakıda 2000-ci il, noyabrın 25-də baş verən zəlzələ kimi zəlzələ yenidən gözlənilir?

- Ən azından bizim tədqiqatlarımız bunu göstərmir. Amma yenə deyirəm, tektonik və zəlzələ şiddəti dövrüni yaşayırıq.

□ Afaq MİRAYIQ, "Yeni Məsavat"

Gürcüstanda pensiyaçılar dərmanları pulsuz alacaq - bəs Azərbaycanda...

Deputat: "Xroniki xəstələrin istər ambulator, istərsə də stasionar müalicə xərcləri dövlət tərəfindən qarşılır"

Gürcüstan hökuməti 2024-cü ildən xroniki xəstəlikləri olan təqaüdçülərin müalicəsi üçün pulsuz dərmanların verilməsi barədə qərar qəbul edib. Bu barədə ölkənin baş naziri İrakli Qaribaşvili Nazirlər Kabinetinin iclasında bildirib.

"Gələn il xroniki xəstəliklərdən müalicə alan və dərmandan asılı olan pensiyaçılar ilboyu pulsuz dərman ala biləcəklər. Bu, təqribən 400 min nəfər təqaüdçüdür", - Qaribaşvili qeyd edib.

Xatırladaq ki, Gürcüstan və Türkiyədə pandemiya dövründə vətəndaşlara kəsilən cərimələr də dövlət tərəfindən silinib. Azərbaycanda isə qalır. Azərbaycanda da pensiyaçılara belə güzəştlər mümkündürmü?

Parlamentin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev "Yeni Məsavat"a deyib ki, Azərbaycanda dövlət proqramı çərçivəsində xroniki xəstələrin istər ambulator, istərsə də stasionar müalicə xərcləri dövlət tərəfindən qarşılır: "Şəkərli diabet, onkoloji xəstələr, psixiatrik xəstələr, vərəmli xəstələr, qan xəstələri, ümumiyyətlə 12-yə yaxın xəstəliklər var ki, müayinə və müalicəsi dövlət tərəfindən həyata keçirilir. İstədiyimiz odur ki, icbari sığortaya pul ödəyən bütün vətəndaşların ambulator xərcləri, müalicə xərcləri yavaş-yavaş icbari sığorta tərəfindən qarşılınması gerçəkləşir".

Deputat pandemiya dövründə yazılan cərimələrlə bağlı deyib ki, dövlət dəfələrlə humanistlik nümayiş etdirib: "Biz də arzu edirik ki, belə bir qərar qəbul olunsun. Amma heç bir halda belə qərarlar vətəndaşlarda arxayınlıq yaratmamalıdır. Kimsə düşünməməlidir ki, istədiyim halda qanunları pozacağam və dövlətin humanistliyi nəticəsində cəzasız qalacağam. Bu da sosial bərabərsizliyə, ədalətsizliyə yol açan addımdır. Amma pandemiya dövrü ilk dəfə idi ki, yaşanırdı, insanlar qapalı şəraitə uyğunlaşa bilmirdilər. Hətta həmin zaman qapanmalardan gec xəbər tutanlar da olub. Telefonda lazım olan informasiya təbii qayda ilə bilməyənlər də olmuşdu. Hökumətin belə bir yanaşması humanist addım olardı. Amma o cərimələr heç də dövlət büdcəsini gücləndirmək, doldurmaq xarakteri daşımır. Sadəcə, pandemiya dövründə insanları nizam-intizama dəvət etmək xarakteri daşıyırdı. Pandemiya ilə mübarizə tək dövlətin işi deyildi, həm də cəmiyyətin vəzifəsi idi. İstənilən halda vətəndaşlarımız həmişə dövlətimizin humanist siyasətini görüblər və ümid edək ki, belə bir qərar da qəbul olunar".

□ Elşən MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Məsavat"

YENİ MƏŞAVƏT

Son səhifə

N 201 (8337) 7 noyabr 2023

Əfqanıstanda tiryək əkinini 95% azalıb

“Taliban” hərəkatı tərəfindən qadağa tətbiq edildikdən sonra Əfqanıstanda tiryək əkininin həcmi 95% azalıb. Bu məlumatı noyabrın 5-də BMT-nin Narkotiklər və Cənazəkarlıq İdarəsi verib. Onların hesabına qeyd olunur ki, 2022-ci ilin aprelində “Taliban” narkotik bitkilərin yetişdirilməsini qadağan edib və qanunu pozanları şəriət qanunlarına uyğun olaraq cəzalarla hədələyib.

Nəticədə tiryək üçün ayrılan sahə 2023-cü ildə 233 min hektardan 10 min hektaradək azalıb. Bu, ölkədə tiryək istehsalının əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb olub - 6000 tondan 333 tona qədər.

Qeyd olunur ki, 2023-cü ilə qədər tiryək məhsullarının ixracı Əfqanıstana ölkənin bütün qanuni ixracından daha çox gəlir gətirib.

Bu yağlar xərçəng riskini artırır

Yemək qızartdığımız yağlardan təkrar istifadə etmək xərçəngin inkişafına səbəb olur. Bununla bağlı alimlər araşdırma aparıb. Bildirilib ki, təkrar qızdırılmış yağ öz tərkibini dəyişir və onda güclü toksiki kanserogen akrolein əmələ gəlir. Akrolein isə bir çox xərçəng növünün inkişafına gətirib çıxarır. Mütəxəssislər qidalanmada qızardılmış qidaların miqdarını minimuma azaltmağı və yağı heç zaman təkrar qızdırmağı tövsiyə edirlər.

Dörd yaşlı qız insult keçirdi

İndistanın Heydərabad şəhərindəki Qandi Tibb Kollecinin həkimləri dörd yaşlı qızda işemik insultun baş verdiyini bildiriblər.

Tədqiqat “Cureus” jurnalında dərc olunub.

Valideynlərinin qan qohumu olduğu üzə çıxan dörd yaşlı qız təcili yardım şöbəsinə daxil olub. O qusub, sonra isə sağ qolunda və ayağında zəiflik yaranıb, nitq qabiliyyəti

ini itirib. Xəstəxanaya gəlməzdən beş saat əvvəl o, tamamilə sağlam olub və inkişafında heç bir qüsuru olmayıb.

Maqnit Rezonans Tomografiyası (MRT) qızın sol orta beyin arteriyasının tıxanması səbəbindən işemik insult keçirdiyini göstərib. Alimlər müəyyən ediblər ki, bu, homosistein amin turşusunun səviyyəsinin artması ilə əlaqəli olub. Bu

madde damar divarlarının hüceyrələrinə oksidləşdirici zərər verə bilər və tromboza səbəb ola bilər. Bir neçə həftəlik müalicədən sonra qız sağalıb, lakin onda kiçik nevroloji pozğunluqlar qalıb.

Qeyd edək ki, uşaqlarda insult hallarına son dərəcə nadir rast gəlinir: 18 yaşa qədər hər 100 min uşağa 1,2-dən 13 hala qədər. Oğlanlar insultlara daha çox meyillidirlər. 18 yaşdan kiçik hollandiyalı uşaqlar üzərində aparılan bir araşdırmada işemik insult keçirmiş 45 xəstənin 18%-də homosistein səviyyəsinin yüksəldiyi müşahidə olunub. Bu, insult keçirən uşaqlarda amin turşusunun yoxlanılmasının vacibliyini vurğulayır. B6 vitamini, B12 vitamini və fol turşusunun birləşməsi homosistein səviyyəsini aşağı sala bilər.

depressant kimi tətbiiq olunub. Bitkinin aktiv maddəsi hiperisindir, serotonin aktivləşdirir. Qanda serotonin artdıqda, əhval qalxır, qəm-qüssə dağılır, insan yaşamaq eşqi ilə alışır, yuxusu normallaşır. Elə hazırda da bir çox damcı və dərmanların tərkibində daziotu var. Təbii antidepressant kimi necə qəbul etməli?

10 qr quru bitkinin üzərinə 1 stəkan qaynar su əlavə edib, 40 dəqiqə dəmə qoyursuz. Süzüb, alınan məhlulu gündə 6 dəfə olmaqla yeməkdən sonra 1 xörək qaşığı olmaqla içib bitirirsiniz.

10 yaşından yuxarı uşaqlara vermək olar.

Hamilələr ehtiyatlı olsun.

Daziotu təkə əsəblər üçün yox, mədə-bağırsaq, böyrəklər, ginekoloji orqanların iltihabı üçün də əvəzsizdir.

Bunları bilirsinizmi?

- * 1-10 yanvarda doğulanlar: dava-dalaşdan xoşlanmayan, sevdiyi insanları düşünən, səbirli və əməksevər. Uğursuzluğa dözməyən, başqasının payında gözü olmayan.
- * 11-19 yanvarda doğulanlar: son dərəcə məntiqi, bacarıqlı, sözbütöv, təhsilə önəm verən, güclü yaddaşa və güclü analitik qabiliyyətə malik olurlar.
- * 20-29 yanvarda doğulanlar: açıq danışan, dostcanlı, lazım olan zaman duyğularını arxa planda tutub məntiqi ilə hərəkət edən, yüksək qavrama qabiliyyətinə malik, çətinliyə düşən zaman ağılla çıxış yolu tapa bilən.
- * 30 yanvar-8 fevralda doğulanlar: sürətli düşünə bilən, təbiilikdən xoşlanan, xarici dil öyrənmə qabiliyyəti yüksək olan, düşüncə mühitə tez uyğunlaşan, mübahisəni sevən və inandırma qabiliyyəti yüksək.
- * 9-18 fevralda doğulanlar: sərbəstliyi sevən, zövqlə geyinməyə əyləncəyə meyilli, cazibədarlığı ilə əks cinsi cəlb edə bilən.
- * 1-29 fevralda doğulanlar: güclü təxəyyülə malik, dostcanlı, kömək etməyi sevən, olduqca romantik və həssas.
- * 1-10 martda doğulanlar: mühafizəkar bəzən dəyişkən xarakterli, olduqca təvazökar, ailəsinə bağlı, pislilik etməyi bacarmayan özünə edildikdə isə çox təsirlənən, güclü hissiyyətə malik.
- * 11-20 martda doğulanlar: hər işdə müvəffəqiyyət əldə edə bilən, bəzən fitri istedadla malik olan, başqalarına təsir edə bilən, güclü enerjiyə malik, sirr saxlaya bilən.
- * 21-31 martda doğulanlar: həyatda hədəfini bilən, inadkar, əmir almağı xoşlamayan.
- * 1-10 aprelə doğulanlar: rəngli, həyatsevər bir xarakterə malik, aktyorluq və idarəetmə qabiliyyəti güclü.
- * 10-20 aprelə doğulanlar: yeniliklər axtaran, pul xərcləməyə meyilli, açıq fikirli, cəmərd və özünə inamlı.
- * 20-30 aprelə doğulanlar: gözəllik aşiqi, dəbdəbəli həyatı sevən, maddi və mənəvi dəyərlərə önəm verən, həssas və dostcanlı, ətrafı tərəfindən sevilən.
- * 1-10 mayda doğulanlar: zehini qabiliyyətləri güclü, ağıllı, güclü nətiqlik və yazı qabiliyyətinə malik, nitqi ilə qarşısındakını ələ ala bilən.
- * 11-20 mayda doğulanlar: sadıq, inanıla bilən, qarşısındakına və dostluğa dəyər verən, sadıqlığın qədrin bilən.
- * 2-31 mayda doğulanlar: olduqca məntiqi, daim öyrənməyə çalışan, ağılı və məntiqini idarə edə bilən, yeniliklərdən xoşlanan.
- * 1-10 iyununda doğulanlar: rahatlığını düşünən, hər şeyi bəyənməyən, keyfiyyətə önəm verən, qarşısındakının nəbzini tez tuta bilən.
- * 11-21 iyununda doğulanlar: müasir və obyektiv düşünən, qüvvətli iradəyə malik, fikirləri daim müsbət qarşılanan.
- * 22-30 iyununda doğulanlar: daim təhlükəsiz yaşamaq istəyən, sevdiklərinə önəm verən, təhlükə hiss etdikdə aqressivləşən.
- * 1-11 iyulda doğulanlar: yoxlamadan inanmayan, hissiyyətə güclü, güclü olmağı xoşlayan.
- * 12-22 iyulda doğulanlar: güclü aktyorluq qabiliyyəti, incəsənətə meyilli, şəfqət duyğusu yüksək, idealist, yüksək təxəyyülə malik, sevgidə sadıq.
- * 23 iyul - 1 avqustda doğulanlar: özündən əmin, liderlik gücünə malik, təşkilatçılıq qabiliyyəti, açıq sözlü, sadıq.
- * 2-12 avqustda doğulanlar: xoşsəhəb, vicdanlı, qürurlu, gəzintini xoşlayan, sadıq dost, kiminsə əlini altında işləməyi sevməyən, sərbəstliyi sevən.
- * 13-22 avqustda doğulanlar: döyüşkən, enerjili, istədiyini əldə edə bilən, cəsur, haqsızlığa dözməyən, gözleməyi xoşlamayan.
- * 23 avqust-1 sentyabrda doğulanlar: ünsiyyətçi, məntiqi, cahil insanlardan uzaq olan, aristokrat yerləri xoşlayan, dəqiqliyi sevən.
- * 2-12 sentyabrda doğulanlar: ciddi qərarlar verə bilən, işlərini ağıl və məntiqə aparan, nizam-intizamı və yaşından böyük görünməyi sevən.
- * 13-22 sentyabrda doğulanlar: yerində danışmağı sevən, iradəli, problemdən uzaq olmağa çalışan, tərəfsiz düşünən.
- * 23 sentyabr-2 oktyabrda doğulanlar: lüks, dəbdəbə, gözəllik aludəsi, zövqləri uğrunda pul xərcləməkdən çəkinməyən, səyahət etməyi xoşlayan.
- * 3-13 oktyabrda doğulanlar: başqaları tərəfindən maraqlı qəbul edilən, sərbəst, qanunlara yaşamağı sevməyən, qərarlarını özü verməyi xoşlayan.
- * 14-13 oktyabrda doğulanlar: ağıl ilə problemlərin öhdəsindən gələ bilən, həddən artıq duyğulu, ətraflı ilə yaxşı yola gedən.
- * 24 oktyabr - 1 noyabrda doğulanlar: düzgün və kəskin danışan, yenilikləri xoşlayan, intizamı, sirlərini paylaşmağı sevməyən.
- * 2-11 noyabrda doğulanlar: həddən artıq duyğulu və romantik, sevgisi üçün hər cür çətinliyə dözən, dostluqda sadıq, kömək etməyi sevən.
- * 12-22 noyabrda doğulanlar: haqsızlıqlara dözməyən, düzgünlüyü sevən, hissiyyətə güclü, şanslı, ailəsinə bağlı.
- * 23 noyabr-1 dekabrda doğulanlar: əlaqə və təhsilə son dərəcə önəm verən, böyüklük etməyi yol göstərməyi xoşlayan.
- * 2-11 dekabrda doğulanlar: cəsur, çətin inanan, heç kimin özü ilə hərəkət etməyən, aktiv, səbirsiz.
- * 12-21 dekabrda doğulanlar: duyğularını idarə etməyi bacaran, səhv etməyi xoşlamayan, qürurlu.
- * 22-31 dekabrda doğulanlar: məsulyyətli, intizamı, sadıq, bəzən bədbin olurlar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Məşavət”in kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 2950
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500